

Udskriftsdato: 2. januar 2026

2011/1 LSF 154 (Gældende)

Forslag til Lov om Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution

Ministerium: Udenrigsministeriet

Journalnummer: Udenrigsministeriet, j.nr.

Forslag

til

Lov om Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution¹⁾

Kapitel 1

Eablering og opgaver

§ 1. Med det formål at fremme og beskytte menneskerettighederne i overensstemmelse med FN's Paris-principper, der gælder for nationale menneskerettighedsinstitutioner, etableres Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution.

§ 2. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution skal fremme og beskytte menneskerettighederne i fredstid og under væbnede konflikter, navnlig ved at

- 1) varetage overvågning af og rapportering om menneskerettighedssituationen i Danmark,
- 2) udføre analyse af og forskning på menneskerettighedsområdet,
- 3) rådgive Folketinget og regeringen samt andre offentlige myndigheder og private aktører om menneskerettigheder,
- 4) fremme koordination mellem og bistand til civilsamfundsorganisationers arbejde med menneskerettigheder,
- 5) gennemføre og fremme undervisning i menneskerettigheder,
- 6) forestå information om menneskerettigheder,
- 7) sikre biblioteksfaciliteter vedrørende menneskerettigheder, og
- 8) bidrage til gennemførelse af menneskerettigheder i ind- og udland.

Stk. 2. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution skal fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, herunder ved at

- 1) bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder,
- 2) foretage uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og
- 3) offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

Stk. 3. Institutionen skal i sit virke tage udgangspunkt i grundlovens frihedsrettigheder og i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder samt den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og forpligtelser relateret til OSCE's menneskelige dimension.

Stk. 4. Institutionen har forskningsfrihed.

Stk. 5. Institutionens videnskabelige personale har forskningsfrihed og forsker frit inden for institutionens forskningsstrategiske rammer i den tid, hvor de ikke er pålagt andre opgaver.

Kapitel 2
Institutionens ledelse
Bestyrelsen

§ 3. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution ledes af en bestyrelse, der træffer afgørelse i alle væsentlige spørgsmål om institutionens faglige arbejdsområde, økonomi og forvaltning.

Stk. 2. Bestyrelsen består af 13 medlemmer, som udpeges i deres personlige egenskab på følgende måde:

- 1) Seks medlemmer udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, jf. stk. 4.
- 2) Et medlem udpeges af rektor for Københavns Universitet, jf. stk. 5.
- 3) Et medlem udpeges af rektor for Aarhus Universitet, jf. stk. 5.
- 4) Et medlem udpeges af rektor for Syddansk Universitet, jf. stk. 5.
- 5) Et medlem udpeges af rektor for Aalborg Universitet, jf. stk. 5.
- 6) To medlemmer udpeges af Rektorkollegiet under Danske Universiteter.
- 7) Et medlem vælges af medarbejderne ved institutionen, jf. stk. 6.

Stk. 3. Medlemmerne af bestyrelsen udpeges for en fireårig periode og kan genudpeges for yderligere en periode. Derefter kan de først vælges eller udpeges på ny efter mindst fire års forløb.

Stk. 4. Blandt de medlemmer af bestyrelsen, som udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, skal mindst ét medlem have tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, mindst ét medlem have tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, og mindst ét medlem skal udpeges efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer.

Stk. 5. Det tilstræbes, at mindst to af de af rektorerne for Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Aalborg Universitet udpegede medlemmer er tilknyttet de juridiske faggrupper.

Stk. 6. Valg af en medarbejder ved institutionen finder sted i henhold til bestemmelserne herom i selskabsloven. Medarbejderrepræsentanter er beskyttet mod afskedigelse og anden forringelse af forholdene på samme måde som tillidsrepræsentanter inden for vedkommende eller tilsvarende område.

Stk. 7. En repræsentant for Udenrigsministeriet udpeges af udenrigsministeren til at deltage i bestyrelsesmøderne som observatør med taleret, men uden stemmeret.

§ 4. Bestyrelsen vælger blandt sine medlemmer en formand.

Stk. 2. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 3. Bestyrelsen udarbejder en vedtægt for institutionen, der godkendes af udenrigsministeren.

Stk. 4. Bestyrelsen kan efter behov nedsætte særlige udvalg.

Rådet for Menneskerettigheder

§ 5. Bestyrelsen nedsætter efter offentlig høring et Råd for Menneskerettigheder, der sammensættes således, at det afspejler de synspunkter, som gør sig gældende blandt civilsamfundsorganisationer, der arbejder med menneskerettigheder. Særligt berørte offentlige myndigheder kan desuden optages som medlemmer af Rådet. Bestyrelsen fastsætter nærmere bestemmelser for medlemskab af Rådet i overensstemmelse med FN's Paris-principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner.

Stk. 2. Rådet for Menneskerettigheder drøfter de overordnede retningslinjer for institutionens virksomhed og følger dens aktiviteter med henblik på at fremme lovens formål. Rådet kan over for institutionens bestyrelse fremsætte forslag til nye aktiviteter og vurdere forløbet af hidtidige aktiviteter.

Stk. 3. Rådet for Menneskerettigheder vedtager en forretningsorden for sit virke.

Stk. 4. Medlemmer af rådet, der repræsenterer civilsamfundsorganisationer, har stemmeret. Repræsentanter for offentlige myndigheder og repræsentanter for bestyrelsen, der deltager i rådets møder, har ikke stemmeret.

Direktøren

§ 6. Bestyrelsen udnævner efter offentligt opslag en direktør til at forestå institutionens daglige ledelse i faglige spørgsmål samt økonomi- og forvaltningsspørgsmål.

Stk. 2. Direktøren deltager i bestyrelsesmøder uden stemmeret.

Kapitel 3

Økonomi, regnskab og revision m.v.

§ 7. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution er en selvejende institution inden for den offentlige forvaltning.

Stk. 2. Staten yder et årligt tilskud til institutionens drift og aktiviteter.

§ 8. Institutionen kan i overensstemmelse med sit formål modtage indtægter fra fonde, gaver m.v. og kan drive indtægtsdækket virksomhed, tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed og andre tilskudsfinansierede aktiviteter, herunder konsulentbistand og rådgivning, i det omfang dette er foreneligt med varetagelsen af institutionens øvrige opgaver.

Stk. 2. Institutionen kan i overensstemmelse med sit formål indgå flerårige aftaler med offentlige myndigheder om løsning af konkrete opgaver.

§ 9. Institutionen anvender de statslige regnskabsregler efter Finansministeriets bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen. Institutionens regnskabsår er finansåret. Ved regnskabsårets afslutning udarbejdes institutionens årsrapport, der underskrives af bestyrelsen og direktøren.

Stk. 2. Institutionens årsrapport revideres i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik af rigsrevisor, jf. §§ 2 og 3 i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

Kapitel 4

Nedlæggelse

§ 10. Institutionen kan kun nedlægges ved lov.

Stk. 2. Nedlægges institutionen som selvejende institution, overgår dens bygninger, anlæg, inventar samt formue og forpligtelser til staten.

Kapitel 5

Ikrafttræden m.v.

§ 11. Loven træder i kraft den 1. januar 2013.

Stk. 2. Lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder ophæves.

Stk. 3. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution overtager samtlige de aktiver og passiver og indtræder i samtlige de rettigheder og forpligtelser, som Institut for Menneskerettigheder har ved lovens ikrafttræden. Udenrigsministeren fordeler samtlige de aktiver, passiver, rettigheder og forpligtelser, der påhviler Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, mellem Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution og Dansk Institut for Internationale Studier, afhængigt af hvilket af de to institutioners mandater den enkelte rettighed eller forpligtelse vedrører. Direktøren for Institut for Menneskerettigheder fortsætter indtil udløbet af sin kontraktperiode.

Stk. 4. De nuværende medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder fortsætter som medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution i den resterende tid af den periode, de er udpeget for.

Stk. 5. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til de etniske minoriteter eller til en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, gælder endvidere som overgangsordning, at anden gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til de etniske minoriteter eller til en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, og når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4.

Stk. 6. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for det medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 1, der har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem, der har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem med tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4.

Stk. 7. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 2 og nr. 4, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Københavns Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 2, udpeger rektor for Syddansk Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 1, nr. 4. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 2 og nr. 4, gælder endvidere som overgangsordning, at anden gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Københavns Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 2, udpeger rektor for Københavns Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 2. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Københavns Universitet i medfør af § 3, stk. 2, nr. 2, udpeger rektor for Københavns Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 2.

Stk. 8. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 3 og nr. 5, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Aarhus Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 3, udpeger rektor for Aalborg Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 5. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 3 og nr. 5, gælder endvidere som overgangsordning, at anden gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Aarhus Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 3, udpeger rektor for Aarhus Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 3. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Aarhus Universitet i medfør af § 3, stk. 2, nr. 3, udpeger rektor for Aarhus Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 2.

Stk. 9. Det nuværende Råd for Menneskerettigheder konstitueres som Rådet for Menneskerettigheder, indtil bestyrelsen har nedsat et nyt råd, jf. § 5, stk. 1.

§ 12. I lov om ligestilling af kvinder og mænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 1095 af 19. september 2007 som ændret senest ved § 3 i lov nr. 182 af 8. marts 2011, foretages følgende ændring:

1. I *overskriften* til *kapitel 5* og i *§ 14* ændres »Institut for Menneskerettigheder« til: » Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

§ 13. I lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 645 af 8. juni 2011, foretages følgende ændring:

1. I *§ 18* ændres »Institut for Menneskerettigheder« til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

§ 14. I lov nr. 374 af 28. maj 2003 om etnisk ligebehandling som ændret ved § 11 i lov nr. 554 af 24. juni 2005 og § 16 i lov nr. 387 af 27. maj 2008, foretages følgende ændring:

1. I *§ 10, stk. 1*, ændres »Institut for Menneskerettigheder« til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

§ 15. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

- ¹⁾ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører artikel 13 i Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse, EF-Tidende 2000, nr. L 180, side 22, artikel 12 i Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, EU-Tidende 2004, nr. L 373, side 37 og artikel 20 i Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning), EU-Tidende 2006, nr. L 204, side 23.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Gældende ret
 - 2.1. Det generelle menneskerettighedsmandat
 - 2.2. De specielle ligebehandlingsmandater
 - 2.3. Institutionens ledelse
3. Lovforslagets udformning
 - 3.1. Det generelle menneskerettighedsmandat
 - 3.2. De specielle ligebehandlingsmandater
 - 3.3. Institutionens ledelse
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
6. Miljømæssige konsekvenser
7. Administrative konsekvenser for borgerne
8. Lovforslagets forhold til EU-retten
9. Hørte myndigheder, organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Det fremgår af regeringsgrundlaget fra oktober 2011, »Et Danmark, der står sammen«, at regeringen ønsker, at Institut for Menneskerettigheder gøres til en selvstændig institution, således at institutionens stilling som Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution styrkes og tydeliggøres. Dette lovforslag er en udmøntning heraf.

1.1. FN's Paris-principper blev vedtaget af FN's Generalforsamling i 1993 (resolution 48/134) efter at være blevet formuleret i Paris i 1991. Paris-principperne vedrører nationale menneskerettighedsinstitutioners status og er siden blevet tillagt stadig større betydning i det internationale samarbejde om menneskerettighederne. Der er i dag omkring 100 FN-medlemsstater, der har oprettet uafhængige menneskerettighedsinstitutioner. FN's Menneskerettighedsråd har den 16. juni 2011 vedtaget en resolution, der støtter udviklingen af nationale institutioner (resolution A/HRC/RES/17/9), ligesom FN's Generalforsamling den 19. december 2011 har vedtaget resolution A/RES/66/169 til støtte for nationale institutioner. Danmark har aktivt støttet disse resolutioner.

Det fremgår af FN's Paris-principper, at hver enkelt stat beslutter, hvordan den vil oprette nationale menneskerettighedsinstitutioner. Principperne indeholder imidlertid en række forskellige krav til nationale menneskerettighedsinstitutioner – herunder at nationale institutioner skal have et bredt mandat til at fremme og beskytte alle menneskerettigheder, og at mandatet skal etableres fortrinsvis ved forfatning eller lov og ikke ved regeringsbeslutning eller lignende. De nationale institutioner skal være uafhængige og i deres virke afspejle mangfoldigheden i samfundet, ligesom de skal have en passende finansiering samt en administrativ infrastruktur, der sikrer en smidig drift.

Nationale institutioner kan søge anerkendelse af deres uafhængighed m.v. ved at ansøge om international akkreditering. International akkreditering foretages af den internationale sammenslutning af nationale menneskerettighedsinstitutioner (»International Coordination Committee of National Human Rights Insti-

tutions«, forkortet »ICC«), som til formålet har etableret en underkomité til akkreditering (»Subcommittee on Accreditation«, forkortet »SCA«). ICC har fastsat et procesreglement for SCA, ligesom ICC har vedtaget en generel udtalelse (»General Observation«) om akkrediteringspraksis. SCA mødes to gange årligt og afgiver i den forbindelse en kortfattet udtalelse om hver enkelt institution under akkreditering, idet alle nationale institutioner skal gennemgå akkreditering hvert femte år for at sikre stadig overholdelse af Paris-principperne.

Institut for Menneskerettigheder blev i 2001 akkrediteret med A-status, der er udtryk for en vurdering af, at institutionen respekterer Paris-principperne. Akkrediteringen blev fornyet i 2007, idet SCA dog pegede på en række punkter, der kunne forbedres – herunder sikring af 1) en tilstrækkelig og bæredygtig finansiering af institutionens nationale kerneopgaver og -aktiviteter, 2) en mangfoldig repræsentation i institutionens styrende organer og 3) et lovfæstet mandat for institutionen til at udgive rapporter eller stå til ansvar for sine aktiviteter over for Folketinget.

Institutionen skal i juni 2012 søge om fornyelse af sin akkreditering. Den endelige vurdering forventes at foreligge i efteråret 2012.

1.2. Ved lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder blev Institut for Menneskerettigheder etableret sammen med Dansk Institut for Internationale Studier som en del af centeret. Det fremgår af loven, at Institut for Menneskerettigheder skulle videreføre de aktiviteter, som Det Danske Center for Menneskerettigheder havde udført i medfør af Folketingsbeslutning (B 71) af 5. maj 1987.

I bemærkningerne til den gældende lov henvises der til, at Paris-principperne vil være gældende for såvel institutionen som bestyrelsen og rådets virksomhed. Institut for Menneskerettigheder har siden sin etablering i 2002 inden for den gældende lovs rammer i stigende grad udviklet udmøntningen af institutionens mandat i lyset af disse principper.

Med lovforslaget ønsker regeringen at tydeliggøre og styrke institutionens mandat og rolle som national menneskerettighedsinstitution i overensstemmelse med denne udvikling, ligesom regeringen ønsker at sikre, at institutionen til stadighed fuldt ud lever op til de stigende krav i medfør af FN's Paris-principper. Regeringen ønsker desuden at tydeliggøre, at institutionen er en selvejende institution inden for den offentlige forvaltning og dermed omfattet af den lovgivning, der gælder for den offentlige forvaltning, herunder f.eks. forvaltningsloven, offentlighedsloven, lov om Folketingets Ombudsmand, lov om statens regnskabsvæsen m.v. Med denne præcisering understreger regeringen de forventninger om udøvelse af god forvaltningsskik, ansvarlighed, og åbenhed, som en national menneskerettighedsinstitution i sit virke skal leve op til for at fremstå som en troværdig institution med gennemslagskraft.

Det er en forudsætning for den bedst mulige opfyldelse af lovens overordnede formål, nemlig fremme og beskyttelse af menneskerettighederne, at institutionens daglige ledelse lægger vægt på at udnytte ressourcerne og tilrettelægge aktiviteterne, så organisationens målsætning opfyldes bedst muligt, herunder ved anvendelse af god statslig økonomistyring, jf. Rigsrevisionens vejledning i god statslig økonomistyring.

Lovforslaget indeholder på denne baggrund en række ændringer i forhold til den gældende lov, der skal præcisere og uddybe institutionens lovgrundlag og mandat som national menneskerettighedsinstitution i Danmark:

- Institutionens navn ændres til »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«, og der henvises i formålsbestemmelsen til Paris-principperne, jf. § 1.
- Institutionens mandat tydeliggøres, jf. § 2.
- Bestyrelsens sammensætning ændres for at sikre repræsentation af personer med funktionsnedsættelser (handicap), øge afspejlingen af mangfoldigheden i samfundet og styrke informationsudveksling om Danmarks deltagelse i det internationale menneskerettighedsarbejde, jf. § 3.

- Bestyrelsens ansvarsområde præciseres, jf. § 3
- Rådet for Menneskerettigheders rolle og sammensætning præciseres for at tydeliggøre betydningen af Paris-principperne, jf. § 5.
- Institutionens karakter som selvejende institution inden for den offentlige forvaltning tydeliggøres, jf. § 7.
- Der foreslås visse redaktionelle ændringer og konsekvensændringer.

Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder nedlægges ved lovforslaget. Den synergi-effekt, der var tilsigtet ved den overordnede sammenlægning af Institut for Menneskerettigheder med Dansk Institut for Internationale Studier i 2002, lod sig aldrig fuldt ud realisere.

Centrets forskning i det udenrigs-, sikkerheds- og udviklingspolitiske område, konflikter, holocaust, folkedrab og politiske massedrab videreføres i Dansk Institut for Internationale Studier, mens den menneskeretlige forskning videreføres i Danmarks Nationale Menneskeretsinstitution. Med nedlæggelsen af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder tydeliggøres, at Institut for Menneskerettigheder ikke primært er en forskningsinstitution, men en national menneskerettighedsinstitution med forskning som et af sine arbejdsområder.

2. Gældende ret

2.1. Det generelle menneskerettighedsmandat

Ved etableringen af Institut for Menneskerettigheder i 2002 blev hovedvægten lagt på forskning og information. Institut for Menneskerettigheder har således - som Det Danske Center for Menneskerettigheder - til formål at fremme arbejdet med forskning i og information om menneskerettighederne i fredstid såvel som under væbnede konflikter.

Institutionens mandat udmøntes efter den gældende lov navnlig ved:

- 1) at varetage en selvstændig og uafhængig dansk forskningsindsats på menneskerettighedsområdet,
- 2) at rådgive Folketinget og regeringen om Danmarks forpligtelser på menneskerettighedsområdet,
- 3) at afholde og fremme undervisning på alle niveauer inden for menneskerettighedsområdet, herunder ved folkeligt oplysningsarbejde,
- 4) at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, herunder ved at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling,
- 5) at forestå information om menneskerettighederne til brug for frivillige organisationer, forskere, offentlige myndigheder og den interesserede offentlighed,
- 6) at sikre tidssvarende offentligt tilgængelige biblioteks- og dokumentationsfaciliteter vedrørende menneskerettighederne,
- 7) at støtte frivillige organisationer og andre i opbygningen af menneskerettighedsdokumentation,
- 8) at fremme koordination mellem og bistand til de frivillige organisationers arbejde med menneskerettighederne,
- 9) at støtte og udbygge nordisk og andet internationalt samarbejde på menneskerettighedsområdet,
- 10) at bidrage til gennemførelse af menneskerettighederne i ind- og udland.

Institutionen skal ved udøvelse af sit mandat tage udgangspunkt i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder samt de i grundloven indeholdte frihedsrettigheder.

2.2. De specielle ligebehandlingsmandater

2.2.1. Institut for Menneskerettigheder fik ved lov nr. 411 af 6. juni 2002 kompetence til at varetage forpligtelserne i artikel 13 i Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse, EF-Tidende 2000, nr. L 180, side 22. Loven trådte i kraft den 1. januar 2003.

Endvidere fik institutionen ved lov nr. 182 af 8. marts 2011 kompetence til at varetage forpligtelserne i artikel 20 i Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning), EU-Tidende 2006, nr. L 204, side 23, og artikel 12 i Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, EU-Tidende 2004, nr. L 373, side 37. Loven trådte i kraft den 15. marts 2011.

Institut for Menneskerettigheder fungerer således som nationalt ligebehandlingsorgan og det følger af den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 4, at institutionen skal fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, herunder ved at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

2.2.2. Danmark ratificerede den 24. juli 2009 FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (FN's handicapkonvention) og forpligtede sig i den forbindelse til at etablere en funktion til overvågning af gennemførelsen af konventionen.

Dette blev gennemført ved folketingsbeslutning (B 15) af 17. december 2010, hvor Institut for Menneskerettigheder fik mandat til at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af FN's handicapkonvention. Beslutningen trådte i kraft den 1. januar 2011.

Det følger af bemærkningerne til folketingsbeslutningen, at formålet med at placere opgaven med at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af FN's handicapkonvention i Institut for Menneskerettigheder er, at handicapområdet kan indgå i sammenhæng med institutionens arbejde med de øvrige menneskerettighedskonventioner og indtænkes i alle institutionens opgaver på menneskerettighedsområdet. Institutionen blev ved folketingsbeslutningen samtidig styrket på handicapområdet ved, at en del af medarbejderne i Center for Ligebehandling af Handicappede blev overført til institutionen.

I bemærkningerne til folketingsbeslutningen henvises der til handicapkonventionens artikel 33, om national gennemførelse og overvågning, hvorefter det civile samfund, i særdeleshed personer med handicap og de organisationer, der repræsenterer dem, skal inddrages og deltage fuldt ud i overvågningsprocessen.

2.3. Institutionens ledelse

Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder ledes af en centerbestyrelse, der træffer afgørelse i alle væsentlige spørgsmål om centrets økonomi og forvaltning. Institut for Menneskerettigheder ledes af en bestyrelse, der har ansvaret for alle faglige spørgsmål, herunder forskningsstrategi og arbejdsopgaver, inden for institutionens arbejdsområde.

Institutionens bestyrelse består af 13 medlemmer, hvoraf seks medlemmer udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, to af rektor for Københavns Universitet, to af rektor for Aarhus Universitet og to af Rektorkollegiet, og et medlem vælges af medarbejderne ved institutionen. Af de af rådet udpegede medlemmer skal mindst to have tilknytning til de etniske minoriteter eller en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter. Af de af rektorerne for Københavns

og Aarhus universiteter udpegede medlemmer skal mindst to være tilknyttet de juridiske faggrupper. Bestyrelsen vælger sin formand af egen midte.

Der er ved den gældende lov nedsat et råd, Rådet for Menneskerettigheder, hvis sammensætning afspejler de synspunkter, som gør sig gældende blandt interesserede frivillige organisationer, særligt berørte offentlige myndigheder, interesserede forskere og andre særligt interesserede enkeltpersoner og grupper af personer, herunder de etniske minoriteter. Rådet for Menneskerettigheder drøfter de overordnede retningslinjer for institutionens virksomhed i overensstemmelse med internationalt anerkendte principper men har ikke kompetence til at gå ind i de enkelte udtalelser eller redegørelser. Rådet påser, at institutionens aktiviteter er i overensstemmelse med dets formål efter denne lov. Rådet kan over for institutbestyrelsen fremsætte forslag til nye aktiviteter og vurdere forløbet af hidtidige aktiviteter.

Institutdirektøren udnævnes efter offentligt opslag af Institut for Menneskerettigheders bestyrelse til at forestå institutionens daglige ledelse i faglige spørgsmål, hvor Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheders daglige ledelse i økonomi- og forvaltningsspørgsmål forestås af en centerdirektør, der udnævnes af centerbestyrelsen efter offentligt opslag. I praksis varetages centerdirektørens rolle af en centerdirektion bestående af direktørerne for Institut for Menneskerettigheder og Dansk Institut for Internationale Studier.

3. Lovforslagets udformning

3.1. Det generelle menneskerettighedsmandat

Regeringen ønsker med lovforslaget at styrke og tydeliggøre Institut for Menneskerettigheders stilling som Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution. Institutionens mandat præciseres i overensstemmelse hermed.

Institut for Menneskerettigheder vil herefter navnlig få til opgave:

- at varetage overvågning af og rapportering om menneskerettighedssituationen i Danmark,
- at udføre analyse af og forskning i menneskerettighedsområdet,
- at rådgive Folketinget og regeringen samt andre offentlige myndigheder og private aktører om menneskerettighederne,
- at fremme koordination mellem og bistand til civilsamfundsorganisationers arbejde med menneskerettighederne,
- at gennemføre og fremme undervisning i menneskerettighederne,
- at forestå information om menneskerettighederne,
- at sikre biblioteksfaciliteter vedrørende menneskerettighederne og
- at bidrage til gennemførelsen af menneskerettighederne i ind- og udland.

Følgende bestemmelserne i den gældende lovs § 2, stk. 2, udgår herefter med henblik på at tydeliggøre og forenkle institutionens mandat:

- at sikre tidssvarende offentlige biblioteks- og dokumentationsfaciliteter (den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 6),
- at støtte frivillige organisationer og andre i opbygningen af menneskerettighedsdokumentation (den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 7), og
- at støtte og udbygge nordisk og andet internationalt samarbejde på menneskerettighedsområdet (den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 9).

Det foreslås endvidere præciseret, at Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution virke skal tage udgangspunkt i grundlovens frihedsrettigheder og i alle de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder samt EU's charter om grundlæggende rettigheder og forpligtelser relateret til OSCE's menneskelige dimension.

EU's charter er ikke nævnt i den gældende lov, men efter ikrafttræden af Lissabontraktaten bør charteret nævnes i loven.

Med lovforslagets § 2, stk. 2, foreslås det, at bestemmelsen om fremme af ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse i den gældende lov videreføres, men at bestemmelsen indsættes i et selvstændigt paragrafstykke for at tydeliggøre gennemførelsen af direktiverne.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

3.2 De specielle ligebehandlingsmandater

Institut for Menneskerettigheders kompetence til at varetage Danmarks forpligtelser på ligebehandlingsområdet fremgår allerede af den gældende lov og foreslås videreført i lovforslaget.

I forhold til gennemførelse af folketingsbeslutning (B 15) om FN's handicapkonvention, så fremgår det af lovforslagets § 2, at Institut for Menneskerettigheder i sit virke skal fremme og beskytte menneskerettighederne og overvåge og rapportere om menneskerettighedssituationen i Danmark. Institutionen skal tage udgangspunkt i grundlovens frihedsrettigheder og i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder samt den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og forpligtelser relateret til OSCE's menneskelige dimension. FN's handicapkonvention og overvågning af dens gennemførelse vil således være omfattet af institutionens mandat.

For så vidt angår kravet om inddragelse og deltagelse af repræsentanter på handicapområdet i overvågningsprocessen, jf. handicapkonventionens artikel 33, stk. 3, så foreslås det, at der i lovforslagets § 3 om bestyrelsens sammensætning indsættes en bestemmelse om, at der ved udpegning af de 13 medlemmer til institutionens bestyrelse udpeges mindst ét medlem efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer. Indstillingsretten er placeret hos Danske Handicaporganisationer, idet det generelt er Danske Handicaporganisationer, der udpeger medlemmer til råd og nævn på det sociale område, jf. f.eks. lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

3.3. Institutionens ledelse

Efter Paris-principperne skal en national menneskerettighedsinstitution have en administrativ infrastruktur, der sikrer en smidig drift. Den gældende konstruktion, hvor institutbestyrelserne har det faglige ansvar – og ikke formelt det budget- og regnskabsmæssige ansvar som ligger i centerbestyrelsen – er ikke hensigtsmæssig og fører til uklarhed i ledelsen. En bedre sammenhæng mellem den faglige og økonomiske ledelse vil kunne opnås, såfremt Institut for Menneskerettigheder bliver en selvstændig institution, hvilket ligeledes vil tydeliggøre institutionens rolle som national menneskerettighedsinstitution.

Med lovforslaget foreslås bestemmelserne om institutionens ledelse ændret som konsekvens af nedlæggelse af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, således at institutionens bestyrelse har det overordnede ansvar ikke kun for faglige men også for økonomiske og forvaltningsmæssige spørgsmål.

Bestyrelsens sammensætning foreslås endvidere ændret således, at ét ud af de 13 medlemmer udpeges efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer for at sikre, at personer med handicap og de organisationer, der repræsenterer dem, inddrages fuldt ud i overvågningsprocessen. Med henblik på i bestyrelsen at sikre repræsentation for også de øvrige områder, der er omfattet af de specielle ligebehandlingsmandater, foreslås det i § 3 om bestyrelsens sammensætning, at der også skal være mindst ét medlem af bestyrelsen, der har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, og mindst ét medlem, der har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd.

Ved etableringen af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder i 2002 havde der

gennem en længere årrække udelukket eksisteret juridiske institutter med tilhørende juridiske uddannelser ved Københavns Universitet og Aarhus Universitet. Der er siden etableret juridiske institutter ved både Syddansk Universitet og Aalborg Universitet med forskning i menneskerettigheder, internationale forhold og international ret. Som en naturlig konsekvens af denne udvikling foreslås det, at rektorerne for hvert af de fire universiteter fremover udpeger et medlem hver, hvor Københavns og Aarhus Universitet tidligere hver udpegede to medlemmer.

Det foreslås desuden, at en repræsentant for Udenrigsministeriet udpeges af udenrigsministeren til at deltage i bestyrelsesmøderne som observatør. Med denne ændring tilgodeses hensynet til styrket offentlighed og åbenhed om institutionens arbejde og gensidig informations- og erfaringsudveksling om Danmarks deltagelse i det internationale menneskerettighedsarbejde.

Institutionen vil som en selvstændig og uafhængig institution ikke være undergivet regeringens instruktion, ligesom ingen regeringsrepræsentant kan deltage i beslutninger om institutionens virksomhed, bortset fra i en rådgivende funktion (Paris-principperne afsnit B. 3). Det er derfor hensigten, at observatøren fra Udenrigsministeriet har taleret, men ikke stemmeret.

Det bemærkes desuden, at Udenrigsministeriet i forløbet omkring uregelmæssigheder i regnskaberne på Institut for Menneskerettigheder har konstateret, at ministeriets tilsynsforpligtelse i forhold til institutionens økonomi i medfør af gældende lov ikke indeholder reelle muligheder for handling, såfremt institutionen sidder henstillinger fra Rigsrevisionen og Udenrigsministeriet overhørig. Af hensyn til institutionens uafhængighed vurderes det ikke hensigtsmæssigt at indføre egentlige sanktionsmuligheder i form af hjemmel til at udstede påbud eller iværksætte andre særlige foranstaltninger, som det f.eks. kendes fra Undervisningsministeriets område. Ministeriet har derimod vurderet, at en observatør fra ministeriet – udover at sikre informations- og erfaringsudveksling på menneskerettighedsområdet – ved deltagelse i bestyrelsesarbejdet med taleret, men uden stemmeret, kan bidrage til at henlede bestyrelsens fokus på betydningen af god tilskudsforvaltning og opfølgning på Rigsrevisionens henstillinger, uden at ministeriet derved udøver en egentlig økonomisk kontrol med institutionen.

Det foreslås, at bestemmelsen om sammensætningen af Rådet for Menneskerettigheder formuleres bredere end i gældende lov, således at rådet løbende kan tilpasse sin sammensætning til samfundets behov. Med henblik på at sikre oplysning om og bred folkelig opbakning til institutionens arbejde foreslås det, at der gennemføres en offentlig høringsproces forud for nedsættelse af et nyt Råd for Menneskerettigheder.

Rådet vil med lovforslaget få kompetence til at drøfte de overordnede retningslinjer for institutionens virksomhed og følge dets aktiviteter med henblik på at fremme lovens formål. Det tydeliggøres således, at kompetencen til at påse, at institutionens aktiviteter er i overensstemmelse med dets formål, tilkommer bestyrelsen.

Bestyrelsen vil efter offentligt opslag udnævne en direktør til at forestå institutionens daglige ledelse i faglige spørgsmål samt økonomi- og forvaltningsspørgsmål. Det foreslås endvidere, at direktøren deltager i bestyrelsesmøder uden stemmeret.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution vil modtage offentligt tilskud over finansloven.

Lovforslaget medfører ikke økonomiske konsekvenser, idet nedlæggelse af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder og oprettelse af henholdsvis Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution og Dansk Institut for Internationale Studier som to selvstændige institutioner afholdes inden for de på finansloven for 2012 afsatte økonomiske rammer under § 06.11.13 Dansk Center for Internationale Studier og menneskerettigheder. Bevilling til Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution udskilles af de nuværende

bevillinger til Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder og forventes optaget på forslag til finansloven for finansåret 2013.

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for det offentlige.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Forslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

8. Lovforslagets forhold til EU-retten

Lovforslagets § 2, stk. 2, gennemfører følgende bestemmelser om etablering af uafhængige organer for fremme af ligebehandling:

- 1) Artikel 13 i Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse, EF-Tidende 2000, nr. L 180, s. 22.
- 2) Artikel 12 i Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, EU-Tidende 2004, nr. L 373, side 37.
- 3) Artikel 20 i Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning), EU-Tidende 2006 nr. L 204, side 23.

9. Hørte myndigheder, organisationer m.v.

Udkast til lovforslag har været sendt i høring hos følgende myndigheder, organisationer, institutioner m.v.: ADRA Danmark, Akademikernes Centralorganisation, Advokatrådet, AIDS-Fondet, Aktive Modstandsfolk, Amnesty International, Arbejderbevægelsens Internationale Forum (nu LO's Solidaritetsenhed), Art for Living Danmark, Axis, Denmark, Baltic Development Forum, Brahma Kumaris, Børnefonden, CARE Danmark, Caritas Danmark, Center for Etik og Ret i Natur og Samfund, Center for Ligestillingsforskning (institut for samfund og globalisering), DANFØ, Danmarks Journalisthøjskole, Danmarks Lærerforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Blindesamfund, Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Handicap Forbund, Dansk Industri, Dansk Institut for Internationale Studier, Dansk Journalistforbund, Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling, Dansk PEN, Dansk Røde Kors, Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Dansk-Russisk Forening, Danske Universiteter, Den Danske Europabevægelse, Den Danske Helsinki Komite, Den Danske UNESCO Nationalkommission, Den Internationale Juristkommission, Det Centrale Handicapråd, Det Ethiske Råd, Det Forskningsfaglige Udvalg, Det Frie Forskningsråd, Det Færøske Landsstyre, Det Mosaiske Troessamfund, Det Udenrigspolitiske Selskab, Dokumentations- og rådgivningscentret om racediskrimination, ECMI - European Centre for Minority Issues, EGV Fonden, ENAR Danmark (Bashy Qureshi), Fagbevægelsens U-landssekretariat, 3 F Fagligt Fælles Forbund, FN-Forbundet, Folkehøjskolernes Forening, Folkekirkens Nødhjælp, Folkeetingets Ombudsmand, Fontanas Venner, Forening for Etnisk Ligestilling (Kjeld Holm), Foreningen af Udviklingsforskere, FAU c/o CUF, Foreningen for Folkehøjskoler, Det Rådgivende Forskningsfaglige udvalg, FRI, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Genvej til Udvikling, Ghana Venskabsgrupperne, GLOBAL CSR, Grønlands Selvstyre, Grønlands Re-

præsentation i Danmark, Gymnasielærerforeningen, Historielærerforeningen for Gymnasiet og HF, ved Jens Peder Wiben Pedersen, HK Stat Danmark, Håndværksrådet, IBIS, International Aid Services, International Dalit Solidarity Network, Institut for Flerpartisamarbejde, Institut for Menneskerettigheder, IRCT, Islamisk-Kristent Studieceter, IWGIA, Kammeradvokaten, Kommunernes Landsforening, Kriminalpolitisk Forening KRIM, Kvindernes U-landsudvalg, Kvinderådet, Landbrug & Fødevarer, Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede (PTU), LGBT Danmark, Ligestillingsrådet, LO, Læger Uden Grænser, Mandela Center Danmark, Mellemamerikakomiteen, Mellemfolkeligt Samvirke, Mission Øst, NETOP (Netværk for Oplysning), NGO Forum, OASIS, Oplysningscenter om den 3. Verden, Organisation for vedvarende energi, People Uniting for Generating Aid for Development, Plan Denmark, Projekttrådgivningen, RCT, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Rigsombudsmanden i Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsrevisionen, Rådet for Etniske Minoriteter, Rådet for Internationalt Udviklingssamarbejde, Sex & Samfund, Solens Børn, Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde, Tukae Denmark, Udenrigsdirektoratet, Grønlands Selvstyre, Ulandssekretariatet, Ældremobiliseringen og Ældresagen.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindre udgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslagets § 2, stk. 2, gennemfører bestemmelser om etablering af uafhængige organer for fremme af ligebehandling, jf. afsnit 8 i bemærkningerne til lovforslaget.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Kapitel 1

Etablering og opgaver

Til § 1

Det foreslås, at Institut for Menneskerettigheder etableres som en selvstændig menneskerettighedsinstitution. Herved udskilles det nuværende Institut for Menneskerettigheder fra Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, der omfatter såvel Institut for Menneskerettigheder som Dansk Institut for Internationale Studier. Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder foreslås nedlagt, jf. lovforslagets § 11, stk. 2.

Med etableringen foreslås det, at Institut for Menneskerettigheders navn ændres til »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution« for at tydeliggøre, at institutionen er

en national menneskerettighedsinstitution i overensstemmelse med FN's Paris-principper om uafhængige menneskerettighedsinstitutioner.

FN's Paris-principper gennemgås i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 1. Paris-principperne er desuden vedlagt lovforslaget som bilag 2.

Til § 2

Til stk. 1

Det foreslås, at Institut for Menneskerettigheder– Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution i vidt omfang viderefører de opgaver, der i dag varetages af Institut for Menneskerettigheder, og som tidligere blev varetaget af Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Nationale menneskerettighedsinstitutioner skal imidlertid efter FN's Paris-principper have et så bredt mandat som muligt til at fremme og beskytte menneskerettighederne. Det foreslås på den baggrund, at § 2, stk. 1, præciseres i forhold til den gældende lovs § 2, stk. 2, således at sammenhængen mellem institutionens kompetencer og Paris-principperne tydeliggøres.

Til stk. 1, nr. 1

Den gældende lov indeholder ingen bestemmelse, hvorefter institutionen skal varetage overvågning af og rapportering om menneskerettighedssituationen i Danmark. Overvågning og rapportering er en kerneopgave for en national menneskerettighedsinstitution, og institutionen har anset opgaven for omfattet af den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 1 og 2, om forskning og rådgivning og § 2, stk. 1, nr. 6, om sikring af dokumentationsfaciliteter. Det bemærkes, at der med »dokumentationsfaciliteter« hidtil er blevet tænkt på den almindelige overvågning af menneskerettighedssituationen i Danmark. Denne opgave er forankret i Institut for Menneskerettigheds monitoreringsenhed.

Det bemærkes endvidere, at institutionens rapportering som national menneskerettighedsinstitution ikke skal forveksles med regeringens rapportering på Danmarks vegne. Paris-principperne fastslår, at en national institution, med respekt for dens uafhængighed, kan bidrage til den rapportering til internationale menneskerettighedsorganer, som staten er forpligtet til at foretage, og at den nationale institution om nødvendigt kan udtrykke sin egen vurdering af forholdene (Paris-principperne afsnit A. 3.d.). Dette sker i praksis i såkaldte interessentrappoter (også kaldet »stakeholder rapporter« eller »skyggerapporter«).

Efter Paris-principperne skal en national institution ligeledes kunne forberede og offentliggøre rapporter om den nationale menneskerettighedssituation generelt og på konkrete områder (Paris-principperne afsnit A. 3.a.iii). EU's direktiver om nationale ligebehandlingsorganer indeholder udtrykkelige bestemmelser om offentliggørelsen af rapporter om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

Efter Paris-principperne skal en national institution endvidere kunne overvåge gennemførelsen af menneskerettighederne blandt andet ved at undersøge enhver lovgivningsmæssig eller administrativ bestemmelse, herunder bestemmelser om judicielle myndigheder, ligesom nationale institutioner bør kunne undersøge lovforslag og andre forslag for at vurdere, om de er i overensstemmelse med menneskerettighederne (Paris-principperne afsnit A. 3.a.ii). En national institution skal herudover kunne undersøge ethvert forhold om krænkelse af menneskerettighederne (Paris-principperne afsnit A. 3.a.ii). En bestemmelse om overvågning findes tilsvarende i FN's Handicapkonvention artikel 33, stk. 2, jf. bemærkningerne nedenfor til § 3, stk. 4.

Det fremgår af Paris-principperne, at en national institution frit skal kunne vurdere ethvert spørgsmål inden for dens kompetenceområde, uanset om spørgsmålet er rejst af regeringen, af egen drift eller af en enkeltperson (Paris-principperne afsnit C. 1.a.). Paris-principperne tydeliggør endvidere, at en national institution skal kunne høre enhver person og modtage enhver information eller dokumentation, der er

nødvendig for at vurdere forhold inden for institutionens kompetenceområde (Paris-principperne afsnit C. 1.b.).

Det foreslås på denne baggrund, at der indsættes en bestemmelse i lovforslaget om, at institutionen skal »varetagelse overvågning af og rapportering om menneskerettighedssituationen i Danmark«. Henvisningen til dokumentationsfaciliteter vil i forlængelse heraf udgå, da det vil anses for omfattet af den nye bestemmelse.

Til stk. 1, nr. 2

Den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 1, giver institutionen mandat til at »varetagelse en selvstændig og uafhængig dansk forskningsindsats på menneskerettighedsområdet«. Bestemmelsen skal ses i lyset af Paris-principperne, der anfører, at nationale institutioner kan udføre forskning og deltage i formuleringen af forskningsprogrammer (Paris-principperne afsnit A. 3.f).

Den gældende lov indeholder ikke nærmere retningslinjer om forskningens genstand, men det fremgår af lovens § 2, stk. 2, nr. 6, at institutionen skal sikre »dokumentationsfaciliteter vedrørende menneskerettighederne«, ligesom det bestemmes i lovens § 2, stk. 2, nr. 7, at institutionen skal »støtte frivillige organisationer og andre i opbygningen af menneskerettighedsdokumentation«.

En kerneopgave for en national menneskerettighedsinstitution er dokumentation og analyse af menneskerettighedssituationen i de respektive lande med henblik på at fremme og beskytte menneskerettighederne. EU's direktiver om nationale ligebehandlingsorganer knytter tilsvarende en direkte forbindelse mellem gennemførelsen af uafhængige undersøgelser samt offentliggørelsen af rapporter og fremsættelsen af henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling. Det bør således tydeliggøres, at institutionen skal udføre analyser af menneskerettighedsområdet.

På den baggrund foreslås derfor en mere tidssvarende bestemmelse, hvorefter institutionen skal »udføre analyse af og forskning i menneskerettighedsområdet«. Formuleringen fra den gældende lov, hvorefter institutionen skal »støtte frivillige organisationer og andre i opbygningen af menneskerettighedsdokumentation«, videreføres ikke i lovforslaget, da substansen i bestemmelsen forudses dækket af den nye bestemmelse om institutionens »analyse og forskning i menneskerettighedsområdet«.

Formuleringen fra den gældende lov, hvorefter forskningen skal være selvstændig og uafhængig, videreføres i et nyt selvstændigt stk. 4 om institutionens forskningsfrihed, idet det samtidig i stk. 5 præciseres, at den enkelte videnskabelige medarbejder har forskningsfrihed, jf. tilsvarende bestemmelser i universitetsloven.

Til stk. 1, nr. 3

Efter den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 3, skal institutionen »rådgive Folketinget og regeringen om Danmarks forpligtelser på menneskerettighedsområdet«. Efter Paris-principperne kan nationale institutioner fremme og beskytte den effektive gennemførelse af menneskerettighederne, herunder ved at fremme og sikre harmonisering af national lovgivning, regulering og praksis med internationale forpligtelser (Paris-principperne afsnit A. 3.b), ligesom nationale institutioner kan anbefale ratifikation af og tiltræden til internationale forpligtelser (Paris-principperne afsnit A. 3.c). Efter Paris-principperne kan nationale institutioner endvidere fremsætte anbefalinger til regeringen og om nødvendigt udtale sig om regeringens holdninger og reaktioner (Paris-principperne afsnit A. 3.a.iv).

Da ansvaret for gennemførelsen af menneskerettighederne i mange tilfælde beror hos f.eks. kommuner og regioner eller andre offentlige myndigheder, foreslås det tydeliggjort, at institutionen også skal kunne rådgive andre offentlige myndigheder end regeringen og Folketinget.

Institut for Menneskerettigheder har betragtet det som en af sine opgaver at udøve en rådgivende funktion over for private aktører. Det foreslås, at institutionens mulighed for at udøve denne funktion ekspliciteres. Nationale menneskerettighedsinstitutioner er i nyere tid anerkendt som relevante aktører

også i forhold til erhvervsdrivende virksomheders ansvar for at respektere menneskerettighederne. FN's Menneskerettighedsråd har således i 2011 vedtaget en række vejledende principper om virksomheders overholdelse af menneskerettighederne, hvori rådet bl.a. hilser nationale institutioners rolle i forhold til alle aktører velkommen (resolution A/HRC/RES/17/4 af 6. juli 2011 om »Human rights and transnational corporations and other business enterprises«, pkt. 10).

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at bestemmelsen ændres, således at institutionen skal kunne »rådgive Folketinget og regeringen samt andre offentlige myndigheder og private aktører om menneskerettighederne«.

Til stk. 1, nr. 4

Efter den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 7, skal institutionen »fremme koordination mellem og bistand til de frivillige organisationers arbejde med menneskerettigheder«.

Paris-principperne fremhæver betydningen af nationale menneskerettighedsinstitutioners samarbejde med civilsamfundet som led i sikringen af nationale institutioners mangfoldighed. Nationale menneskerettighedsinstitutioner skal således afspejle den mangfoldighed af kræfter og interesser i civilsamfundet, som bidrager til at fremme og beskytte menneskerettighederne, herunder ved at have mandat til at sikre et effektivt samarbejde med civilsamfundet (Paris-principperne afsnit B. 1). Paris-principperne fremhæver desuden vigtigheden af at udvikle samarbejdsrelationer med ikke-statslige organisationer (Paris-principperne afsnit C. 1.g). Der henvises i øvrigt til bemærkninger til § 5 nedenfor om Rådet for Menneskerettigheder.

Institutionen samarbejder i dag i vidt omfang med civilsamfundets organisationer med henblik på at udføre denne kerneopgave for en national menneskerettighedsinstitution. Bestemmelsen foreslås derfor videreført med den ændring, at betegnelsen »frivillige organisationer« erstattes med »civilsamfundsorganisationer«. De »frivillige organisationer« udgør kun en del af civilsamfundet, der tillige omfatter f.eks. fagforeninger, organisationer af fagfolk, medier m.v. Ved brug af betegnelsen »civilsamfundsorganisationer« understreges hensigten om, at institutionen skal samarbejde med hele den mangfoldighed af kræfter og interesser, der findes i civilsamfundet.

Til stk. 1, nr. 5

Efter den gældende lov § 2, stk. 2, nr. 3, skal institutionen »afholde og fremme undervisning på alle niveauer inden for menneskerettighedsområdet, herunder ved folkeligt oplysningsarbejde«. Udtrykkene »på alle niveauer« og »herunder ved folkeligt oplysningsarbejde« er ikke medtaget i dette lovforslags formulering, da de anses for overflødige, herunder fordi folkeligt oplysningsarbejde omfattes naturligt af forpligtelsen til at forestå information om menneskerettigheder, jf. lovforslagets § 2, stk. 1, nr. 6.

Efter Paris-principperne skal nationale institutioner kunne deltage i formuleringen af programmer for undervisning i menneskerettigheder og bidrage til deres gennemførelse i skoler, universiteter og professionelle kredse (Paris-principperne afsnit A. 3.f).

På den baggrund foreslås det at formulere bestemmelsen bredt, således at institutionen skal »gennemføre og fremme undervisning i menneskerettigheder«.

Til stk. 1, nr. 6

Efter den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 5, skal institutionen »forestå information om menneskerettigheder til brug for frivillige organisationer, forskere, offentlige myndigheder og den interesserede offentlighed«.

Efter Paris-principperne skal nationale institutioner kunne rette henvendelse til offentligheden direkte eller via ethvert presseorgan navnlig med henblik på at offentliggøre vurderinger og anbefalinger (Paris-principperne afsnit C. 1.c).

Det foreslås, at bestemmelsen ikke begrænses til en afgrænset modtagerkreds, men at institutionen skal »forestå information om menneskerettigheder«.

Til stk. 1, nr. 7

Det foreslås, at institutionen fortsat sikrer biblioteksfaciliteter vedrørende menneskerettigheder. Efter aftale mellem Udenrigsministeriet og Kulturministeriet omfattes institutionens bibliotek af § 13, stk. 2 i lovebekendtgørelse nr. 914 af 20. august 2008 om biblioteksvirksomhed (biblioteksloven) vedrørende visse statslige bibliotekers forpligtelser over for offentligheden og deltagelse i bibliotekernes almindelige lånesamarbejde.

Til stk. 1, nr. 8

Det foreslås, at bestemmelsen i den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 10, videreføres, således at institutionen skal »bidrage til gennemførelsen af menneskerettigheder i ind- og udland«. Institutionen har i en årrække haft hovedparten af sin virksomhed i udlandet, idet institutionen har bidraget til fremme af navnlig menneskerettigheder og demokrati støttet af den danske regering og andre aktører.

Efter den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 9, skal institutionen endvidere »støtte og udbygge nordisk og andet internationalt samarbejde på menneskerettighedsområdet«. Denne bestemmelse er ikke medtaget i lovforslaget, idet en gennemførelse af menneskerettigheder i ind- og udland forudsætter nordisk, europæisk og internationalt samarbejde, jf. den foreslåede § 2, stk. 1, nr. 8.

De to gældende bestemmelser foreslås dermed slået sammen, således at det præciseres, at institutionens bidrag til gennemførelsen af menneskerettigheder vedrører ind- og udland.

Til stk. 2

Bestemmelsen i den gældende lovs § 2, stk. 2, nr. 4, foreslås i lovforslaget flyttet til stk. 2, for at tydeliggøre gennemførelsen af de relevante EU-direktiver på ligestillingsområdet. Der foreslås en enkelt redaktionel ændring i lovforslagets § 2, stk. 2, nr. 3, hvor »at indlede« foreslås erstattet med »at foretage« med henblik på at sikre bedre overensstemmelse med ordlyden i art. 20, stk. 2, litra b i direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006. Lovforslaget tilsigter ingen ændringer i institutionens udmøntning af mandatet, der fortolkes og afgrænses på samme måde som hidtil.

EU-direktiverne forpligter medlemsstaterne til at udpege nationale ligebehandlingsorganer. Medlemsstaterne har frihed til at vælge, hvordan de vil gennemføre forpligtelserne, idet direktiverne dog angiver visse minimumskompetencer, som ligebehandlingsorganerne skal have.

Ved at give institutionen kompetence til at fungere som nationalt ligebehandlingsorgan sikres overholdelse af FN's Paris-principper også på ligebehandlingsområdet, idet institutionen udfører rollen som ligebehandlingsorgan på samme måde, som det udfører rollen som national menneskerettighedsinstitution. Institutionen er dog inden for ligebehandlingsområdet forpligtet til at støtte ofre for forskelsbehandling med at få deres klager behandlet.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 2, stk. 1 og 3.

Til stk. 3

Det foreslås, at Institut for Menneskerettigheder– Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitutions virke skal tage udgangspunkt i grundlovens frihedsrettigheder og i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder samt den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og forpligtelser relateret til OSCE's menneskelige dimension. Opremsningen i bestemmelsen er ikke udtømmende.

Bestemmelsen svarer med få redaktionelle ændringer til § 2, stk. 2, i den gældende lov, idet en del af den

gældende lovs § 2, stk. 2, er flyttet til en særskilt bestemmelse i § 2, stk. 3, med henblik på at tydeliggøre, at institutionen i alle dele af sin virksomhed skal tage udgangspunkt i grundlovens frihedsrettigheder og de internationale menneskerettigheder.

Derudover tilføjes EU's charter om grundlæggende rettigheder i opremsningen i overensstemmelse med Lissabontraktatens ikrafttræden i 2009 samt forpligtelser relateret til OSCE's menneskelige dimension.

Til stk. 4 og stk. 5

Det foreslås, at det tydeliggøres i stk. 4 og stk. 5, at Institut for Menneskerettigheder– Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution som institution har forskningsfrihed, og at de enkelte forskningsmedarbejdere har forskningsfrihed inden for institutionens forskningsstrategiske rammer i den tid, hvor de ikke er pålagt andre opgaver. Tydeliggørelsen foretages ved optagelse af bestemmelser på linje med universitetslovens bestemmelser om forskningsfrihed. Det forudsættes, at institutionen fastsætter nærmere retningslinjer for, hvad der skal forstås som forskningsarbejde med tilhørende forskningsfrihed for det videnskabelige personale, jf. stk. 5, og hvad der skal forstås som »andre opgaver«.

Kapitel 2

Institutionens ledelse

Til § 3

Institut for Menneskerettigheder– Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution foreslås ledet af en bestyrelse, der træffer afgørelse i alle væsentlige spørgsmål om institutionens faglige arbejdsområde, økonomi og forvaltning, jf. lovforslagets stk. 1.

Bestyrelsen skal ved sin funktionsudøvelse varetage institutionens interesser i overensstemmelse med lovens formål og fastlægge institutionens virksomhed og dens virksomhed på længere sigt, f.eks. ved vedtagelse af flerårige strategier.

Bestyrelsen vil løbende føre tilsyn med institutionens aktiviteter gennemførelse. Dette indebærer blandt andet, at bestyrelsen skal tage højde for udviklingen på området, således at institutionen er i stand til at opstarte nye aktiviteter for at sikre dynamik og aktualitet i sit arbejde. Prioriteringen inden for de til enhver tid gældende finansielle rammer, jf. de på finansloven årligt bevilgede beløb og andre indtægter, vil endvidere være bestyrelsens ansvar. Bestyrelsen vil endvidere have til opgave at fastsætte retningslinjer for direktørens virksomhed.

Det foreslås i stk. 2, at bestyrelsen sammensættes af 13 medlemmer. Seks medlemmer udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, et medlem udpeges af rektor for Københavns Universitet, et medlem udpeges af rektor for Aarhus Universitet, et medlem udpeges af rektor for Syddansk Universitet og et medlem udpeges af rektor for Aalborg Universitet, to medlemmer udpeges af Rektorkollegiet under Danske Universiteter, og et medlem vælges af medarbejderne ved institutionen. Af de af Rådet for Menneskerettigheder udpegede medlemmer af bestyrelsen skal mindst ét medlem have tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, mindst ét medlem skal have tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd og mindst ét medlem skal udpeges efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer. Blandt de medlemmer af bestyrelsen, som udpeges af rektorerne for Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Aalborg Universitet, skal det tilstræbes, at mindst to er tilknyttet de juridiske faggrupper. Bestyrelsen vælger sin formand af egen midte.

Bestemmelsen i lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 8, stk. 1, hvorefter medlemmerne af bestyrelsen udpeges for en fireårig periode og kan genudpeges for yderligere en periode, hvorefter de først kan vælges eller udpeges på ny efter mindst fire års forløb, videreføres ved § 3, stk. 3. Som overgangsordning gælder i den forbindelse, at

bestyrelsesmedlemmers medlemsperioder i medfør af udpegelser i henhold til lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder indgår i beregningen i henhold til § 3, stk. 3, som om der havde været tale om medlemsperioder på baggrund af udpegning i henhold til § 3. Bestemmelsen gælder også for formanden for bestyrelsen.

Det foreslås i § 3 stk. 7, at en repræsentant for Udenrigsministeriet udpeges af udenrigsministeren til at deltage i bestyrelsesmøderne som observatør. Med denne ændring tilgodeses hensynet til styrket offentlighed og åbenhed om institutionens arbejde og gensidig informations- og erfaringsudveksling om Danmarks deltagelse i det internationale menneskerettighedsarbejde.

Institutionen vil som en selvstændig og uafhængig institution ikke være undergivet regeringens instruktion, ligesom ingen regeringsrepræsentant kan deltage i beslutninger om institutionens virksomhed, bortset fra i en rådgivende funktion (Paris-principperne afsnit B. 3). Det er derfor hensigten, at observatøren fra Udenrigsministeriet har taleret, men ikke stemmeret.

Det bemærkes desuden, at Udenrigsministeriet i forløbet omkring uregelmæssigheder i regnskaberne på Institut for Menneskerettigheder har konstateret, at ministeriets tilsynsforpligtelse i forhold til institutionens økonomi i medfør af gældende lov ikke indeholder reelle muligheder for handling, såfremt institutionen sidder henstillinger fra Rigsrevisionen og Udenrigsministeriet overhørig. Af hensyn til institutionens uafhængighed vurderes det ikke hensigtsmæssigt at indføre egentlige sanktionsmuligheder i form af hjemmel til at udstede påbud eller iværksætte andre særlige foranstaltninger, som det f.eks. kendes fra Undervisningsministeriets område. Ministeriet har derimod vurderet, at en observatør fra ministeriet – udover at sikre informations- og erfaringsudveksling på menneskerettighedsområdet – ved deltagelse i bestyrelsesarbejdet med taleret, men uden stemmeret, kan bidrage til at henlede bestyrelsens fokus på betydningen af god tilskudsforvaltning og opfølgning på Rigsrevisionens henstillinger, uden at ministeriet derved udøver en egentlig økonomisk kontrol med institutionen.

Bestyrelsen er omfattet af kravet om ligestilling af kvinder og mænd, jf. ligestillingsloven.

Vederlag til bestyrelsen kan gives efter reglerne fastsat i Finansministeriets cirkulære om særskilt vederlag m.v.

Bestemmelsen om bestyrelsen videreføres således fra den gældende lov, dog med visse ændringer som følge af, at institutionen gøres til en selvstændig institution. Det præciseres således, at bestyrelsen »træffer afgørelse i alle væsentlige spørgsmål om institutionens faglige arbejdsområde, økonomi og forvaltning«.

Det sikres endvidere, at et medlem af bestyrelsen har tilknytning til handicapområdet i overensstemmelse med artikel 33 i handicapkonventionen, og at mindst et medlem har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af mænd og kvinder, jf. institutionens mandat som nationalt ligebehandlingsorgan på kønsområdet og Paris-principperne om sikring af en mangfoldig repræsentation i institutionens styrende organer.

Bestemmelsen om repræsentation af de etniske minoriteter eller en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, er ændret fra mindst to til mindst én repræsentant for at give plads i bestyrelsen til et medlem med tilknytning til handicapområdet. Bestemmelsens formulering er ændret, da den nugældende formulering i § 7, stk. 2, kan fortolkes, som om den fremhæver den enkelte persons etniske baggrund.

Som en naturlig konsekvens af etableringen af juridiske institutter ved Syddansk Universitet og Aalborg Universitet udvides § 3, stk. 2, nr. 2 og nr. 3, med nye nr. 4 og nr. 5, således at rektorerne for hvert af de fire universiteter med juridiske institutter fremover udpeger et medlem hver, hvor Københavns og Aarhus Universitet tidligere hver udpegede to medlemmer. Overgangsreglerne herfor er nærmere beskrevet i bemærkningerne til § 11.

Bestemmelsen i § 3, stk. 2, om sammensætningen af medlemmer i bestyrelsen skal i øvrigt ses i lyset af Paris-princippernes krav om, at udpegningen af medlemmerne skal ske ved en officiel beslutning,

som skal fastsætte udpegningsperioden (Paris-principperne afsnit B. 3). I praksis indkalder institutionens daglige ledelse (direktøren) indstillinger af nye bestyrelsesmedlemmer fra de indstillingsberettigede parter og udsender derefter udnævnelsesskrivelser til de ny- eller genudnævnte bestyrelsesmedlemmer.

Til § 4

Det foreslås i stk. 1, at bestyrelsen vælger sin formand blandt bestyrelsens egne medlemmer.

Det foreslås i stk. 2, at bestyrelsen selv fastsætter sin forretningsorden. Forretningsordenen vil kunne indeholde bestemmelser om afholdelse af bestyrelsesmøder, indkaldelse af bestyrelsesmøder, dagsorden, bestyrelsesmødernes ledelse og beslutningsdygtighed, bestyrelsens ledelse, bestyrelsesmødereferat, budget, regnskab og revision samt tavshedspligt.

Det foreslås i stk. 3, at reglerne for institutionens virksomhed fastsættes af bestyrelsen i en vedtægt, og at udenrigsministeren godkender vedtægten. Bestyrelsen har således til opgave at udarbejde en vedtægt for institutionen. Vedtægten vil være det grundlæggende styringsredskab for bestyrelsen og danne grundlag for organiseringen af institutionen.

Vedtægten skal indeholde bestemmelser om bl.a. institutionens formål og fokusområder, organisation, bestyrelsens sammensætning, og udpegning af bestyrelsen. Vedtægten skal herudover tillige indeholde bestemmelser om tegningsret, bestyrelsens ansvar over for Rigsrevisionen og Udenrigsministeriet, herunder forvaltning af statslige tilskud, regnskab og revision.

Det foreslås i stk. 4, at bestyrelsen efter behov kan nedsætte særlige udvalg. Det overlades til bestyrelsen at nedsætte særlige udvalg og rådgivende fora, når disse forventes at kunne støtte bestyrelsen i at sikre kvalitet i arbejdet eller skabe en bred faglig og folkelig kontaktflade.

Bestemmelsen videreføres således fra den gældende lov med den tilføjelse, at der indsættes en bestemmelse om fastsættelse af en vedtægt, og en bestemmelse om, at udenrigsministeren godkender vedtægten. Sidstnævnte tilføjelse skyldes ønsket om at præcisere, at institutionen er en selvejende institution inden for den offentlige forvaltning, og at tilskudsgivende ressortmyndigheder, jf. budgetvejledningens bestemmelser, skal godkende vedtægterne for selvejende institutioner, hvis tilskuddet fra ressortmyndigheden forventes vedvarende at dække halvdelen eller mere af institutionens ordinære driftsudgifter. Formålet med godkendelsen er at sikre god tilskudsforvaltning under hensyn til tilskuddets art og formål. Det følger desuden af lov om rigsrevisor, at institutionens vedtægter og forretningsorden skal sendes i høring hos Rigsrevisionen inden vedtagelse, og med bestemmelsen om udenrigsministerens godkendelse af vedtægten gives ministeren mulighed for som led i sin tilsynsforpligtelse at påse, at bestyrelsen har taget højde for Rigsrevisionens bemærkninger til vedtægten.

Til § 5

Det nuværende Rådet for Menneskerettigheder blev nedsat ved § 7, stk. 5, i den gældende lov. Rådet blev oprettet ved, at det hidtidige Centerråd for Det Danske Center for Menneskerettigheder blev konstitueret som Rådet for Menneskerettigheder. Ifølge gældende lov skal rådet sammensættes således, at de synspunkter, som gør sig gældende blandt interesserede frivillige organisationer, særligt berørte offentlige myndigheder, interesserede forskere og andre særligt interesserede enkeltpersoner og grupper af personer, herunder de etniske minoriteter, afspejles. I medfør af gældende lov fastsætter rådet selv i sin forretningsorden regler for medlemskab af rådet i overensstemmelse med FN's Paris-principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner.

Det følger af det nuværende råds forretningsorden af 14. januar 2003, at følgende har ret til repræsentation i rådet:

- a) de frivillige organisationer m.v., der pr. 31.12.2002 var medlemmer af Centerrådet for Det Danske Center for Menneskerettigheder,
- b) de i Folketinget repræsenterede partier,

- c) Udenrigsministeriet, Justitsministeriet, Undervisningsministeriet, Socialministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, og Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, og
- d) samtlige medlemmer af institutbestyrelsen.

I medfør af sin forretningsorden kan rådet udpege andre organisationer m.v., myndigheder og forskningsinstitutter, der i væsentlig grad arbejder til fremme af respekt for og beskyttelse af menneskerettigheder, eller som i øvrigt har en væsentlig betydning på menneskerettighedsområdet, herunder etnisk ligestilling, som medlemmer af rådet. Alle medlemmer, bortset fra de under pkt. c) og d) ovennævnte medlemmer, har stemmeret. Rådet bestemmer, om nyoptagne medlemmer skal have stemmeret. Rådet kan som medlemmer uden stemmeret optage enkeltpersoner, som er knyttet til menneskerettighedsarbejdet. Rådet kan med 2/3 af de afgivne stemmer beslutte at ekskludere en frivillig organisation m.v. eller en enkeltperson, såfremt medlemmet ophører med at arbejde for fremme af respekt for og beskyttelse af menneskerettighederne eller aktivt har arbejdet mod Institut for Menneskerettigheders målsætninger.

Det foreslås i et antal høringssvar til lovudkastet, at bestemmelsen om rådets sammensætning formuleres bredere end i gældende lov, således at rådets sammensætning løbende kan tilpasses samfundets behov. Det foreslås ligeledes, at det i lovudkastet fastsættes nærmere, hvordan rådet etableres, hvordan dets medlemmer udpeges, og hvordan nye grupper, der ønsker repræsentation i rådet, kan indtræde. Der gøres endvidere opmærksom på, at den gældende bestemmelse har givet anledning til fortolkningstvivl navnlig i forhold til bestemmelsen om »andre særligt interesserede enkeltpersoner«.

På denne baggrund foreslås det i lovforslaget, at rådet fremover skal sammensættes, således at det afspejler de synspunkter, som gør sig gældende blandt civilsamfundsorganisationer, der arbejder med menneskerettigheder. Med denne bredere formulering er det hensigten at give mulighed for, at rådets sammensætning løbende kan tilpasses samfundets behov, og at forskellige typer organisationer kan optages som medlemmer af rådet. Begrebet »det civile samfund« omfatter normalt de dele af samfundet, der er tilbage, når man fratrækker det offentlige og markedet. Betegnelsen »civilsamfundsorganisationer« kan således f.eks. inkludere frivillige organisationer, faglige organisationer, politiske partier, universiteter, forsknings- og undervisningsinstitutioner og organisationer, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter. Bestemmelsen om medlemskab for interesserede forskere og andre særligt interesserede enkeltpersoner videreføres ikke, da disse persongrupper anses for omfattet af »civilsamfundet«. Den gældende bestemmelse om, at særligt berørte offentlige myndigheder, herunder ministerier, kan optages som medlem af rådet, videreføres.

Det betragtes som vigtigt at sikre oplysning om og bred folkelig opbakning til den nationale menneskerettighedsinstitutions arbejde samt at sikre samarbejde og synergi mellem institutionens og andre aktørers indsats til fremme af menneskerettigheder. Det vurderes, at større offentlig opmærksomhed og åbenhed om sammensætningen af rådet og dets arbejde kan bidrage hertil. Det foreslås derfor, at bestyrelsen efter en offentlig høringsproces nedsætter et nyt Rådet for Menneskerettigheder. Det foreslås, at bestyrelsen ved et offentligt opslag dels opfordrer eksisterende medlemmer af rådet til aktivt at forny deres medlemskab, dels opfordrer øvrige interesserede civilsamfundsorganisationer og berørte myndigheder til at søge om medlemskab af rådet for at sikre at rådet til stadighed repræsenterer de civilsamfundsorganisationer og myndigheder, der er aktivt involveret i fremme af menneskerettighederne.

Bestyrelsen fastsætter i den forbindelse nærmere bestemmelser for medlemskab af rådet i overensstemmelse med FN's Paris-principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner. Den offentlige høringsproces vedrørende nedsættelsen af rådet gentages periodisk, ligesom bestemmelserne for medlemskab af rådet løbende opdateres med henblik på at sikre en sammensætning af rådet, som afspejler civilsamfundet. Det forudsættes, at bestemmelserne om medlemskab gøres tilgængelige for offentligheden, eksempelvis via institutionens hjemmeside, forud for den offentlige høring.

Det nuværende Rådet for Menneskerettigheder konstitueres som nyt Rådet for Menneskerettigheder, indtil bestyrelsen har gennemført den offentlige høring og nedsat et nyt Rådet for Menneskerettigheder.

Efter den gældende lovs § 7, stk. 6, drøfter Rådet for Menneskerettigheder de overordnede retningslinjer for institutionens virksomhed i overensstemmelse med internationalt anerkendte principper og påser, at institutionens aktiviteter er i overensstemmelse med dets formål efter denne lov. Rådet kan over for institutbestyrelsen fremsætte forslag til nye aktiviteter og vurdere forløbet af hidtidige aktiviteter, men rådet har ikke kompetence til at gå ind i de enkelte udtalelser eller redegørelser.

Rådet for Menneskerettigheder og bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder har påpeget, at der er uklarhed omkring indholdet af rådets forpligtelser til at påse, at institutionens aktiviteter er i overensstemmelse med dets formål, idet ansvaret derfor naturligt tilkommer bestyrelsen. Det foreslås derfor, at det præciseres i § 5, stk. 2, at Rådet for Menneskerettigheder drøfter de overordnede retningslinjer for institutionens virksomhed og følger dets aktiviteter med henblik på at fremme lovens formål. Bestemmelsen er i øvrigt uændret.

Det foreslås i stk. 3, at Rådet for Menneskerettigheder vedtager en forretningsorden for sit virke. Bestemmelsen er ændret i forhold til gældende ret, derved at det ved lovforslaget fremover overlades til bestyrelsen og ikke længere til rådet selv at fastsætte bestemmelser for medlemskab af rådet i overensstemmelse med FN's Paris-principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner.

Der foreslås et nyt stk. 4, som fastsætter, at det alene er de medlemmer af rådet, der repræsenterer civilsamfundsorganisationer, der har stemmeret. I overensstemmelse med FN's Paris-principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner har repræsentanter for offentlige myndigheder, der deltager i rådets arbejde, ikke stemmeret. Medlemmer af bestyrelsen, der deltager i rådets møder, har heller ikke stemmeret.

Udgifter til møder i Rådet for Menneskerettigheder (f.eks. udgifter til udsendelse af skriftligt materiale) kan afholdes over institutionens driftsbudget.

Til § 6

Efter den gældende lov forstås den administrative ledelse af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder af en centerdirektør, der udnævnes af centerbestyrelsen, mens hver af institutbestyrelserne udnævner en institutdirektør, der forestår det respektive instituts faglige ledelse.

Som en konsekvens af nedlæggelsen af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder foreslås det i stk. 1, at bestyrelsen efter offentligt opslag udnævner en direktør til at forestå institutionens daglige ledelse i faglige spørgsmål samt økonomi- og forvaltningsspørgsmål. Det forudsættes som nævnt i bemærkningerne til den gældende lov, at der normalt vil være tale om ansættelse for en tidsbegrænset periode.

Det foreslås endvidere, at direktøren deltager i bestyrelsesmøder uden stemmeret, jf. forslagens stk. 2.

Bestemmelsen fastsætter, at den overordnede daglige ledelse af institutionen bliver varetaget af en direktør. Opgavevaretagelsen skal ske inden for de rammer, som bestyrelsen har fastsat. Direktøren kan inden for de fastsatte retningslinjer efter de almindelige forvaltningsretlige regler delegere opgaver til andre ansatte på institutionen.

Direktøren varetager personaleadministrative og regnskabsmæssige opgaver. Direktøren indstiller det årlige budget til bestyrelsens vedtagelse. Direktøren har ansvaret for den faglige ledelse af institutionen, overholdelse af det af bestyrelsen godkendte budget, og at institutionens virksomhed i øvrigt er i overensstemmelse med bestyrelsens beslutninger og retningslinjer.

Kapitel 3

Økonomi, regnskab og revision m.v.

Til § 7

Det foreslås i stk. 1, at institutionen etableres som en selvejende institution inden for den offentlige forvaltning. Dette indebærer, at institutionen vil være omfattet af forvaltningsloven, offentlighedsloven, lov om Folketingets Ombudsmand, statsbyggeloven, og lov om ligestilling af kvinder og mænd efter reglerne for statslige forvaltningsmyndigheder. Institutionen er omfattet af Budgetvejledningens regler, herunder særligt reglerne for den bevillingstype på de årlige finanslove, hvorfra tilskuddet til institutionen gives, samt reglerne om tilskud til drift af øvrige selvejende institutioner m.v. Institutionen er omfattet af de af finansministeren fastsatte eller aftalte bestemmelser om løn- og ansættelsesvilkår, herunder om pensionsforhold for institutionens ansatte. Institutionen er selvforsikrende, men kan tegne udvidede rejseforsikringer i forbindelse med rejseaktivitet til højriskoområder. Institutionens bestyrelse har det overordnede ansvar for forvaltning af tilskudsmidlerne, jf. lovforslagets § 3.

Institutionen vil som en selvstændig og uafhængig institution ikke være undergivet regeringens instruktion, ligesom ingen regeringsrepræsentant kan deltage i beslutninger om institutionens virksomhed, bortset fra i en rådgivende funktion (Paris-principperne afsnit B. 3). Med ovenstående tydeliggørelse af at institutionen er en selvejende institution inden for den offentlige forvaltning præciseres de forventninger om udøvelse af god forvaltningsskik, ansvarlighed og åbenhed, som en selvstændig og uafhængig national menneskerettighedsinstitution i sit virke skal leve op til for at fremstå som en troværdig institution med gennemslagskraft.

Institut for Menneskerettigheder har som del af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder modtaget tilskud fra staten via de årlige finanslove til dækning af institutionens drift.

Det foreslås på denne baggrund i stk. 2, at staten yder en årlig bevilling til Institut for Menneskerettigheder– Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution. Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til § 3, stk. 2, i den gældende lov.

Til § 8

Det foreslås i stk. 1, at Institut for Menneskerettigheder– Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution kan modtage indtægter fra fonde m.v. og kan udføre indtægtsdækket virksomhed og tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed samt andre tilskudsfinansierede aktiviteter i henhold til gældende bestemmelser, f.eks. ved at udføre konsulentopgaver og ved at gennemføre efteruddannelseskurser for brugergrupper eller partnere fra ind- og udland m.fl. i det omfang, det er foreneligt med varetagelsen af institutionens øvrige opgaver. Løsning af indtægtsdækkede opgaver sker i henhold til statens regler på området, herunder bestemmelser om konkurrencevilkår i forhold til private virksomheder.

Bestemmelsen giver endvidere i stk. 2 mulighed for, at institutionen kan indgå aftaler med offentlige myndigheder om konkrete opgaver. Det kunne f.eks. være en aftale med Udenrigsministeriet om et flerårigt udredningsprogram med tilknyttede forskningsaktiviteter.

Bestemmelsen svarer til § 4 i den gældende lov.

Til § 9

Bestemmelsen fastsætter, at institutionens regnskabsår følger finansåret, idet den er optaget i finansloven. Ved afslutning af hvert regnskabsår udarbejdes en årsrapport, der skal godkendes og underskrives af institutionens bestyrelse og direktør efter indstilling fra direktøren.

Bestemmelsen præciserer, at institutionen vil være omfattet af de statslige regnskabsregler efter Finansministeriets bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen m.v. Det foreslås i konsekvens heraf, at den

tidligere bestemmelse i stk. 2, hvorefter udenrigsministeren fastsætter retningslinjer for udarbejdelse af institutionens budget og for regnskabsaflæggelse, bortfalder.

Det foreslås i den nuværende stk. 2, at Rigsrevisor forestår revisionen af institutionens regnskaber, jf. §§2 og 3 i lov om revision af statens regnskaber m.m.

Ifølge Paris-principperne må en national menneskerettighedsinstitution ikke være genstand for noget finansielt tilsyn, der kan påvirke dets uafhængighed (Paris-principperne afsnit B. 5). Med ovenstående præcisering af rammerne for institutionens regnskabsaflæggelse gøres det klart, at det finansielle tilsyn med institutionens økonomistyring er baseret på gældende regler for selvejende institutioner inden for den danske offentlige forvaltning, og at tilsynet med udgangspunkt heri skal foregå i overensstemmelse med institutionens uafhængighed.

Kapitel 4

Nedlæggelse

Til § 10

Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution kan kun nedlægges ved lov. Det forudsættes, at såfremt institutionen nedlægges som selvejende institution, fastsættes der i loven om nedlæggelse af institutionen bestemmelse om, at institutionens bygninger, anlæg, inventar samt formue og forpligtelser overgår til staten. Ved formue forstås bygninger, anlæg, inventar etc.

Kapitel 5

Ikrafttræden m.v.

Til § 11

Det foreslås i stk. 1, at loven træder i kraft den 1. januar 2013.

Lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder ophæves ved stk. 2. Som konsekvens nedlægges Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder tillige med centerets bestyrelse, jf. lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 5, stk. 1, jf. stk. 3.

Det foreslås i stk. 3, at Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution overtager samtlige de aktiver og passiver og indtræder i samtlige de rettigheder og forpligtelser, som Institut for Menneskerettigheder har ved lovens ikrafttræden, idet samtlige de aktiver, passiver, rettigheder og forpligtelser, der påhviler Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, skal fordeles mellem Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution og Dansk Institut for Internationale Studier, afhængigt af hvilket af de to institutioners mandater den enkelte rettighed eller forpligtelse vedrører. Det fastsættes, at udenrigsministeren træffer afgørelse herom. Udenrigsministeren tilrettelægger den nærmere proces for opdelingen, herunder for inddragelse af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder. Direktøren for Institut for Menneskerettigheder fortsætter som direktør for Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution indtil udløbet af sin kontraktperiode.

Det foreslås i stk. 4, at de nuværende medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder fortsætter som medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution i den resterende tid af den periode, de er udpeget for. Udenrigsministeren udpeger jf. § 3, stk. 7 en repræsentant fra Udenrigsministeriet til at deltage i bestyrelsesmøderne som observatør med taleret, men uden stemmeret.

Det foreslås i stk. 9, at det nuværende Rådet for Menneskerettigheder konstitueres som Rådet for Menneskerettigheder, jf. § 5, indtil bestyrelsen har gennemført den første offentlige høring og nedsat et nyt råd.

Til § 12

Det foreslås, at der foretages konsekvensrettelser to steder i lov om ligestilling af kvinder og mænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 1095 af 19. september 2007, således at »Institut for Menneskerettigheder« rettes til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«. Det drejer sig om overskriften til kapitel 5 og § 14, der begge er nyaffattet ved § 3 i lov nr. 182 af 8. marts 2011.

Til § 13

Det foreslås, at der foretages en konsekvensrettelse i lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 645 af 8. juni 2011, således at »Institut for Menneskerettigheder« i § 18 rettes til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

Til § 14

Det foreslås, at der foretages en konsekvensrettelse i lov nr. 374 af 28. maj 2003 om etnisk ligebehandling, som ændret ved § 11 i lov nr. 554 af 24. juni 2005 og § 16 i lov nr. 387 af 27. maj 2008, således at »Institut for Menneskerettigheder« i § 10, stk. 1, rettes til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

Til § 15

Lov om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder er ved kongelig anordning nr. 414 af 30. juni 2005 sat i kraft i Grønland med virkning fra 1. juli 2005.

Såfremt lov om Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution skal gælde for Grønland og Færøerne, skal loven helt eller delvist sættes i kraft ved en kongelig anordning for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering

Kapitel 1

Eablering og formål

§ 1. Med det formål at styrke forsknings-, udrednings- og informationsvirksomheden i Danmark om internationale forhold, forstået som det udenrigs-, sikkerheds- og udviklingspolitiske område, konflikter, holocaust, folkedrab og politiske massedrab, samt menneskerettigheder i ind- og udland etableres et Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder.

Stk. 2. I centeret indgår som selvstændige enheder:

1) Institut for Internationale Studier, omfattende de hidtidige aktiviteter under Dansk Udenrigspolitisk Institut, Center for Udviklingsforskning og Center for Freds- og Konfliktforskning. De hidtidige aktiviteter under Dansk Center for Holocaust- og Folkekrigsstudier indgår som en særlig sektion i instituttet.

2) Institut for Menneskerettigheder, omfattende de hidtidige aktiviteter under Det Danske Center for Menneskerettigheder.

§ 2. Institut for Internationale Studier arbejder for opfyldelsen af sit formål ved

- 1) at udføre, fremme og samordne uafhængig forskning om internationale forhold,
- 2) at udarbejde udredninger og redegørelser efter anmodning fra Folketinget, regeringen eller på eget initiativ samt at følge den internationale udvikling med henblik på at vurdere Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske situation i en bred politisk og økonomisk sammenhæng, herunder Danmarks placering i forhold til udviklingspolitiske problemstillinger. Medmindre andet aftales i det enkelte tilfælde, afgives de nævnte udredninger og redegørelser på institutbestyrelsens ansvar,
- 3) at formidle forskningsresultater, analyser og viden samt udøvedokumentations- og informationsvirksomhed, herunder biblioteksvirksomhed, om internationale forhold,

Lovforslaget

Kapitel 1

Eablering og opgaver

§ 1. Med det formål at fremme og beskytte menneskerettighederne i overensstemmelse med FN's Paris-principper, der gælder for nationale menneskerettighedsinstitutioner, etableres Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution.

§ 2. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution skal fremme og beskytte menneskerettighederne i fredstid og under væbnede konflikter, navnlig ved at

- 1) varetage overvågning af og rapportering om menneskerettighedssituationen i Danmark,
- 2) udføre analyse af og forskning på menneskerettighedsområdet,
- 3) rådgive Folketinget og regeringen samt andre offentlige myndigheder og private aktører om menneskerettigheder,
- 4) fremme koordination mellem og bistand til civilsamfundsorganisationers arbejde med menneskerettigheder,
- 5) gennemføre og fremme undervisning i menneskerettigheder,
- 6) forestå information om menneskerettigheder,
- 7) sikre biblioteksfaciliteter vedrørende menneskerettigheder, og
- 8) bidrage til gennemførelse af menneskerettigheder i ind- og udland.

Stk. 2. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution skal fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, herunder ved at

- 1) bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder,
- 2) foretage uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og

4) at medvirke ved forskeruddannelse i samarbejde med andreforskningsinstitutioner, herunder støtte udvikling af forskningskapacitet i udviklingslandene, samt gennemføre videreuddannelse for instituttets brugere,

5) at fungere som bindeled mellem danske og internationale forskningsmiljøer inden for instituttets arbejdsområde.

Stk. 2. Institut for Menneskerettigheder skal i sin virksomhed tage udgangspunkt i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder, samt de i grundloven indeholdte frihedsrettigheder. Institutet skal fremme arbejdet med forskning i og oplysning om menneskerettighederne i fredstid og under væbnede konflikter, navnlig ved

1) at varetage en selvstændig og uafhængig dansk forskningsindsats på menneskerettighedsområdet,

2) at rådgive Folketinget og regeringen om Danmarks forpligtelser på menneskerettighedsområdet,

3) at afholde og fremme undervisning på alle niveauer inden for menneskerettighedsområdet, herunder ved folkeligt oplysningsarbejde,

4) at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, herunder ved at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling,

5) at forestå information om menneskerettighederne til brug for frivillige organisationer, forskere, offentlige myndigheder og den interesserede offentlighed,

6) at sikre tidssvarende offentligt tilgængelige biblioteks- og dokumentationsfaciliteter vedrørende menneskerettighederne,

7) at støtte frivillige organisationer og andre i opbygningen af menneskerettighedsdokumentation,

3) offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

Stk. 3. Institutionen skal i sit virke tage udgangspunkt i grundlovens frihedsrettigheder og i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder, herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder samt den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og forpligtelser relateret til OSCE's menneskelige dimension.

Stk. 4. Institutionen har forskningsfrihed.

Stk. 5. Institutionens videnskabelige personale har forskningsfrihed og forsker frit inden for institutionens forskningsstrategiske rammer i den tid, hvor de ikke er pålagt andre opgaver.

8) at fremme koordination mellem og bistand til de frivillige organisationers arbejde med menneskerettighederne,

9) at støtte og udbygge nordisk og andet internationalt samarbejde på menneskerettighedsområdet,

10) at bidrage til gennemførelse af menneskerettighederne i ind- og udland.

§ 3. Centeret er en selvejende institution.

Stk. 2. Staten yder et årligt tilskud til centerets drift.

§ 4. Centeret kan i overensstemmelse med sit formål modtage indtægter fra fonde, gaver m.v. og kan drive indtægtsdækket virksomhed, tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed og andre tilskudsfinansierede aktiviteter, herunder konsulentbistand og rådgivning, i det omfang dette er foreneligt med varetagelsen af centerets øvrige opgaver.

Stk. 2. Centeret kan i overensstemmelse med sit formål indgå flerårige aftaler med offentlige myndigheder om løsning af konkrete opgaver.

Kapitel 2

Centerets og institutternes ledelse

§ 5. Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder ledes af en centerbestyrelse, der træffer afgørelse i alle væsentlige spørgsmål om centerets økonomi og forvaltning.

Stk. 2. Institut for Internationale Studier og Institut for Menneskerettigheder ledes af hver sin institutbestyrelse, der har ansvaret for alle faglige spørgsmål, herunder forskningsstrategi og arbejdsopgaver, indenfor instituttets arbejdsområde, jf. § 2.

Stk. 3. Centerbestyrelsen består af en formand, der udpeges af udenrigsministeren, bestyrelsesformanden for Institut for Internationale Studier, bestyrelsesformanden for Institut for Menneskerettigheder, to medlemmer udpeget af bestyrelsen for Institut for Internationale Studier, to medlemmer udpeget af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder og to medlemmer valgt af medarbejderne ved centeret.

Kapitel 2

Institutionens ledelse

Bestyrelsen

§ 3. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution ledes af en bestyrelse, der træffer afgørelse i alle væsentlige spørgsmål om institutionens faglige arbejdsområde, økonomi og forvaltning.

Stk. 2. Bestyrelsen består af 13 medlemmer, som udpeges i deres personlige egenskab på følgende måde:

1) Seks medlemmer udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, jf. stk. 4.

2) Et medlem udpeges af rektor for Københavns Universitet, jf. stk. 5.

3) Et medlem udpeges af rektor for Aarhus Universitet, jf. stk. 5.

4) Et medlem udpeges af rektor for Syddansk Universitet, jf. stk. 5.

5) Et medlem udpeges af rektor for Aalborg Universitet, jf. stk. 5.

§ 6. Bestyrelsen for Institut for Internationale Studier består af 11 medlemmer, der udpeges i deres personlige egenskab:

- 1) Et medlem udpeges af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd,
- 2) et medlem udpeges af Statens Humanistiske Forskningsråd,
- 3) et medlem udpeges af Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde,
- 4) fire medlemmer udpeges af Rektorkollegiet,
- 5) et medlem udpeges af statsministeren,
- 6) et medlem udpeges af udenrigsministeren,
- 7) et medlem udpeges af forsvarsministeren,
- 8) et medlem vælges af medarbejderne ved instituttet.

Stk. 2. Bestyrelsen vælger sin formand af egen midte.

§ 7. Bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder består af 13 medlemmer, der udpeges i deres personlige egenskab:

- 1) Seks medlemmer udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, jf. stk. 5,
- 2) to medlemmer udpeges af rektor for Københavns Universitet, 3) to medlemmer udpeges af rektor for Aarhus Universitet,
- 4) to medlemmer udpeges af Rektorkollegiet,
- 5) et medlem vælges af medarbejderne ved instituttet.

Stk. 2. Af de af Rådet for Menneskerettigheder udpegede medlemmer skal mindst to have tilknytning til de etniske minoriteter eller en humanitærorganisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter.

Stk. 3. Af de af rektorerne for Københavns og Aarhus Universiteter udpegede medlemmer skal mindst to være tilknyttet de juridiske faggrupper.

Stk. 4. Bestyrelsen vælger sin formand af egen midte.

Stk. 5. Der nedsættes et Råd for Menneskerettigheder, der sammensættes således, at de synspunkter, som gør sig gældende blandt interesserede frivillige organisationer, særligt berørte offentlige myndigheder, interesserede forskere og andre særligt interesserede enkeltpersoner og grupper af personer, herunder de etniske minoriteter, afspejles.

6) To medlemmer udpeges af Rektorkollegiet under Danske Universiteter.

7) Et medlem vælges af medarbejderne ved institutionen, jf. stk. 6.

Stk. 3. Medlemmerne af bestyrelsen udpeges for en fireårig periode og kan genudpeges for yderligere en periode. Derefter kan de først vælges eller udpeges på ny efter mindst fire års forløb.

Stk. 4. Blandt de medlemmer af bestyrelsen, som udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, skal mindst ét medlem have tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, mindst ét medlem have tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, og mindst ét medlem skal udpeges efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer.

Stk. 5. Det tilstræbes, at mindst to af de af rektorerne for Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Aalborg Universitet udpegede medlemmer er tilknyttet de juridiske faggrupper.

Stk. 6. Valg af en medarbejder ved institutionen finder sted i henhold til bestemmelserne herom i selskabsloven. Medarbejderrepræsentanter er beskyttet mod afskedigelse og anden forringelse af forholdene på samme måde som tillidsrepræsentanter inden for vedkommende eller tilsvarende område.

Stk. 7. En repræsentant for Udenrigsministeriet udpeges af udenrigsministeren til at deltage i bestyrelsesmøderne som observatør med taleret, men uden stemmeret.

§ 4. Bestyrelsen vælger blandt sine medlemmer en formand.

Stk. 2. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 3. Bestyrelsen udarbejder en vedtægt for institutionen, der godkendes af udenrigsministeren.

Stk. 4. Bestyrelsen kan efter behov nedsætte særlige udvalg.

Rådet for Menneskerettigheder

§ 5. Bestyrelsen nedsætter efter offentlig høring et Råd for Menneskerettigheder, der sammensættes

Stk. 6. Rådet for Menneskerettigheder drøfter de overordnede retningslinjer for instituttets virksomhed i overensstemmelse med internationalt anerkendte principper og påser, at instituttets aktiviteter er i overensstemmelse med dets formål efter denne lov. Rådet kan over for institutbestyrelsen fremsætte forslag til nye aktiviteter og vurdere forløbet af hidtidige aktiviteter.

§ 8. Medlemmerne af centerbestyrelsen og af institutbestyrelserne udpeges for en fireårig periode og kan genudpeges for yderligere en periode. Derefter kan de først vælges eller udpeges på ny efter mindst fire års forløb.

Stk. 2. Valg af medarbejderrepræsentanter finder sted i henhold til bestemmelserne herom i lov om aktieselskaber. Medarbejderrepræsentanter beskyttes mod afskedigelse og anden forringelse af forholdene på samme måde som tillidsrepræsentanter inden for vedkommende eller tilsvarende område.

Stk. 3. Snarest efter lovens ikrafttræden fastsætter centerbestyrelsen, institutbestyrelserne og Rådet for Menneskerettigheder deres forretningsordener. I forretningsordenen for Rådet for Menneskerettigheder fastsættes regler for medlemskab af rådet i overensstemmelse med internationalt anerkendte principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner.

Stk. 4. Institutbestyrelserne kan nedsætte særlige udvalg, herunder forskningsudvalg, og rådgivende fora.

Stk. 5. De nærmere regler for centerets virksomhed fastsættes i en statuta for centerbestyrelsen efter indstilling fra institutbestyrelserne.

§ 9. Centerets daglige ledelse i økonomi- og forvaltningsspørgsmål forestås af en centerdirektør, der udnævnes af centerbestyrelsen efter offentligt opslag.

Stk. 2. Hver af institutbestyrelserne udnævner efter offentligt opslag en institutdirektør til at forestå instituttets daglige ledelse i faglige spørgsmål.

således, at det afspejler de synspunkter, som gør sig gældende blandt civilsamfundsorganisationer, der arbejder med menneskerettigheder. Særligt berørte offentlige myndigheder kan desuden optages som medlemmer af Rådet. Bestyrelsen fastsætter nærmere bestemmelser for medlemskab af Rådet i overensstemmelse med FN's Paris-principper for nationale menneskerettighedsinstitutioner.

Stk. 2. Rådet for Menneskerettigheder drøfter de overordnede retningslinjer for institutionens virksomhed og følger dens aktiviteter med henblik på at fremme lovens formål. Rådet kan over for institutionens bestyrelse fremsætte forslag til nye aktiviteter og vurdere forløbet af hidtidige aktiviteter.

Stk. 3. Rådet for Menneskerettigheder vedtager en forretningsorden for sit virke.

Stk. 4. Medlemmer af rådet, der repræsenterer civilsamfundsorganisationer, har stemmeret. Repræsentanter for offentlige myndigheder og repræsentanter for bestyrelsen, der deltager i rådets møder, har ikke stemmeret.

Direktøren

§ 6. Bestyrelsen udnævner efter offentligt opslag en direktør til at forestå institutionens daglige ledelse i faglige spørgsmål samt økonomi- og forvaltningsspørgsmål.

Stk. 2. Direktøren deltager i bestyrelsesmøder uden stemmeret.

Kapitel 3

Revision, nedlæggelse, ikrafttræden

§ 10. Centerets regnskabsår er finansåret. Ved regnskabsårets afslutning udarbejdes et årsregnskab. Regnskabet skal underskrives af centerbestyrelsen og centerdirektøren.

Stk. 2. Udenrigsministeren fastsætter retningslinjer for udarbejdelsen af centerets budget og for regnskabsaflæggelsen.

Stk. 3. Rigsrevisor forestår revisionen af centeret, jf. § 2 i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

§ 11. Centeret kan kun nedlægges ved lov.

Stk. 2. I tilfælde af, at centeret nedlægges som selvejende institution, overgår dets bygninger, anlæg, inventar samt formue i øvrigt til staten.

§ 12. Loven træder i kraft den 1. januar 2003, idet udenrigsministeren dog fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 2, stk. 2, nr. 4.

Stk. 2. Samtidig med lovens ikrafttrædelse ophæves følgende love og bestemmelser:

1) Lov nr. 442 af 14. juni 1995 om oprettelse af Dansk Udenrigspolitisk Institut.

2) Lov nr. 477 af 31. maj 2000 om oprettelse af Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier.

3) Lov nr. 408 af 10. juni 1997 om Nævnet for Etnisk Ligestilling.

4) § 12, stk. 3 og 4, i lov om internationalt udviklingssamarbejde, jf. lovbekendtgørelse nr. 541 af 10. juli 1998.

Stk. 3. Centeret indtræder gennem institutterne i samtlige de rettigheder og forpligtelser, som Dansk Udenrigspolitisk Institut, Center for Udviklingsforskning, Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier, Center for Freds- og Konfliktforskning og Det Danske Center for Menneskerettigheder har ved lovens ikrafttræden. Samtidig overgår disse institutioners formue til centeret.

Stk. 4. De nuværende medlemmer af bestyrelsen for Det Danske Center for Menneskerettigheder indtræder som medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder i den resterende tid af den periode, de er udpeget for.

Kapitel 3

Økonomi, regnskab og revision m.v.

§ 7. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution er en selvejende institution inden for den offentlige forvaltning.

Stk. 2. Staten yder et årligt tilskud til institutionens drift og aktiviteter.

§ 8. Institutionen kan i overensstemmelse med sit formål modtage indtægter fra fonde, gaver m.v. og kan drive indtægtsdækket virksomhed, tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed og andre tilskudsfinansierede aktiviteter, herunder konsulentbistand og rådgivning, i det omfang dette er foreneligt med varetagelsen af institutionens øvrige opgaver.

Stk. 2. Institutionen kan i overensstemmelse med sit formål indgå flerårige aftaler med offentlige myndigheder om løsning af konkrete opgaver.

§ 9. Institutionen anvender de statslige regnskabsregler efter Finansministeriets bekendtgørelse om statens regnskabsvæsen. Institutionens regnskabsår er finansåret. Ved regnskabsårets afslutning udarbejdes institutionens årsrapport, der underskrives af bestyrelsen og direktøren.

Stk. 2. Institutionens årsrapport revideres i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik af rigsrevisor, jf. §§ 2 og 3 i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

§ 13. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Kapitel 4

Nedlæggelse

§ 10. Institutionen kan kun nedlægges ved lov.

Stk. 2. Nedlægges institutionen som selvejende institution, overgår dets bygninger, anlæg, inventar samt formue og forpligtelser i øvrigt til staten.

Kapitel 5

Ikrafttræden m.v.

§ 11. Loven træder i kraft den 1. januar 2013.

Stk. 2. Lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder ophæves.

Stk. 3. Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution overtager samtlige de aktiver og passiver og indtræder i samtlige de rettigheder og forpligtelser, som Institut for Menneskerettigheder har ved lovens ikrafttræden. Udenrigsministeren fordeler samtlige de aktiver, passiver, rettigheder og forpligtelser, der påhviler Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder, mellem Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution og Dansk Institut for Internationale Studier, afhængigt af hvilket af de to institutioners mandater den enkelte rettighed eller forpligtelse vedrører. Direktøren for Institut for Menneskerettigheder fortsætter indtil udløbet af sin kontraktperiode.

Stk. 4. De nuværende medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder fortsætter som medlemmer af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution i den resterende tid af den periode, de er udpeget for.

Stk. 5. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Men-

neskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til de etniske minoriteter eller til en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, gælder endvidere som overgangsordning, at anden gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til de etniske minoriteter eller til en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem efter indstilling fra Danske Handicaporganisationer, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, og når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4.

Stk. 6. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for det medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internati-

onale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 1, der har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem, der har tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af Rådet for Menneskerettigheder på baggrund af vedkommendes tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd, jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4, udpeger Rådet for Menneskerettigheder et nyt medlem med tilknytning til en organisation, der beskæftiger sig med ligebehandling af kvinder og mænd jf. § 3, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 4.

Stk. 7. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 2 og nr. 4, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Københavns Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 2, udpeger rektor for Syddansk Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 1, nr. 4. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 2 og nr. 4, gælder endvidere som overgangsordning, at anden gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Københavns Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 2, udpeger rektor for Københavns Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 2. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Københavns Universitet i medfør af § 3, stk. 2, nr. 2, udpeger rektor for Københavns Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 2.

Stk. 8. Vedrørende § 3, stk. 2, nr. 3 og nr. 5, gælder som overgangsordning, at første gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Aarhus Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 3, udpeger rektor for Aalborg Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 5. Vedrørende § 3, stk.

2, nr. 3 og nr. 5, gælder endvidere som overgangsordning, at anden gang efter lovens ikrafttrædelse, hvor medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Aarhus Universitet i medfør af lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1, nr. 3, udpeger rektor for Aarhus Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 3. Efterfølgende gælder, at når medlemsperioden udløber for et medlem udpeget af rektor for Aarhus Universitet i medfør af § 3, stk. 2, nr. 3, udpeger rektor for Aarhus Universitet et nyt medlem, jf. § 3, stk. 2, nr. 2.

Stk. 9. Det nuværende Råd for Menneskerettigheder konstitueres som Rådet for Menneskerettigheder, indtil bestyrelsen har nedsat et nyt råd, jf. § 5, stk. 1

§ 12. I lov om ligestilling af kvinder og mænd, jf. lovbekendtgørelse nr. 1095 af 19. september 2007 som ændret senest ved § 3 i lov nr. 182 af 8. marts 2011, foretages følgende ændring:

1. I overskriften til kapitel 5 og i § 14 ændres »Institut for Menneskerettigheder« til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

§ 13. I lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 645 af 8. juni 2011, foretages følgende ændring:

1. I § 18 ændres »Institut for Menneskerettigheder« til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

§ 14. I lov nr. 374 af 28. maj 2003 om etnisk ligebehandling som ændret ved § 11 i lov nr. 554 af 24. juni 2005 og § 16 i lov nr. 387 af 27. maj 2008, foretages følgende ændring:

1. I § 10, stk. 1, ændres »Institut for Menneskerettigheder« til: »Institut for Menneskerettigheder - Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution«.

§ 15. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

»Paris-principperne«

Uofficiel oversættelse

Principles relating to the status of national institutions

General Assembly resolution 48/134 of 20 December 1993, Annex

A. Competence and responsibilities

1. A national institution shall be vested with competence to promote and protect human rights.
2. A national institution shall be given as broad a mandate as possible, which shall be clearly set forth in a constitutional or legislative text, specifying its composition and its sphere of competence.
3. A national institution shall, inter alia, have the following responsibilities:

(a) To submit to the Government, Parliament and any other competent body, on an advisory basis either at the request of the authorities concerned or through the exercise of its power to hear a matter without higher referral, opinions, recommendations, proposals and reports on any matters concerning the promotion and protection of human rights; the national institution may decide to publicize them; these opinions, recommendations, proposals and reports, as well as any prerogative of the national institution, shall relate to the following areas:

(i) Any legislative or administrative provisions, as well as provisions relating to judicial organizations, intended to preserve and extend the protection of human rights; in that connection, the national institution shall examine the legislation and administrative provisions in force, as well as bills and proposals, and shall make such recommendations as it deems appropriate in order to ensure that these provisions conform to the fundamental principles of human rights; it shall, if necessary, recommend the adoption of new legislation, the amendment of

Principper vedrørende nationale institutioners status

Generalforsamlingens resolution 48/134 af 20. december 1993, bilag

A. Kompetence og ansvarsområde

1. En national institution skal have kompetence til at fremme og beskytte menneskerettighederne.
2. En national institution skal have så bredt et mandat som muligt, og dette skal være klart defineret i en grundlovs- eller lovtekst, der angiver dens sammensætning og dens kompetenceområde.
3. En national institutions ansvarsområde dækker blandt andet følgende:

(a) At afgive responsa, anbefalinger, forslag og rapporter om alle sager, der vedrører fremme og beskyttelse af menneskerettighederne, til regeringen, parlamentet eller en anden kompetent instans, på rådgivningsbasis enten på de pågældende myndigheders anmodning eller via dens udøvelse af sine beføjelser til at tage en sag op af egen drift; den nationale institution kan beslutte at offentliggøre dem; disse responsa, anbefalinger, forslag og rapporter samt eventuelle særlige rettigheder, som den nationale institution måtte have, skal vedrøre de følgende områder.

(i) Alle lov- eller administrative bestemmelser samt bestemmelser vedrørende retsinstitutioner, hvis formål er at bevare og udvide beskyttelsen af menneskerettighederne; i den forbindelse skal den nationale institution undersøge de gældende lov- og administrative bestemmelser samt lovforslag og forslag, og den skal foretage sådanne indstillinger, som den finder passende med henblik på at sikre, at disse bestemmelser er i overensstemmelse med de grundlæggende principper for menneskerettighederne; den skal om nødvendigt anbefale, at der vedtages ny lovgivning, ændring af gældende lov-

legislation in force and the adoption or amendment of administrative measures;

(ii) Any situation of violation of human rights which it decides to take up;

(iii) The preparation of reports on the national situation with regard to human rights in general, and on more specific matters;

(iv) Drawing the attention of the Government to situations in any part of the country where human rights are violated and making proposals to it for initiatives to put an end to such situations and, where necessary, expressing an opinion on the positions and reactions of the Government;

(b) To promote and ensure the harmonization of national legislation regulations and practices with the international human rights instruments to which the State is a party, and their effective implementation;

(c) To encourage ratification of the above-mentioned instruments or accession to those instruments, and to ensure their implementation;

(d) To contribute to the reports which States are required to submit to United Nations bodies and committees, and to regional institutions, pursuant to their treaty obligations and, where necessary, to express an opinion on the subject, with due respect for their independence;

(e) To cooperate with the United Nations and any other organization in the United Nations system, the regional institutions and the national institutions of other countries that are competent in the areas of the promotion and protection of human rights;

(f) To assist in the formulation of programmes for the teaching of, and research into, human rights and to take part in their execution in schools, universities and professional circles;

(g) To publicize human rights and efforts to combat all forms of discrimination, in particular racial discrimination, by increasing public awareness,

givning og vedtagelse eller ændring af administrative foranstaltninger;

(ii) Enhver sag om overtrædelse af menneskerettighederne, som den beslutter at tage op;

(iii) Udarbejdelse af rapporter om den generelle nationale situation på menneskerettighedsområdet samt om mere specifikke sager;

(iv) Henledning af regeringens opmærksomhed på situationer i en hvilken som helst del af landet, hvor menneskerettighederne overtrædes, samt stille forslag til regeringen om initiativer, der kan bringe sådanne situationer til ophør, og hvor det måtte være nødvendigt, afgive en udtalelse om regeringens holdninger og handlinger;

(b) Fremme og sikre harmoniseringen af national lovgivning, regler og praksis med de internationale menneskerettighedsinstrumenter, som staten er part i, samt deres faktiske gennemførelse;

(c) Fremme ratificeringen af de ovennævnte instrumenter eller tiltrædelsen af disse instrumenter samt sikre, at de gennemføres;

(d) Bidrage til de rapporter, som staterne skal afgive til de Forenede Nationers organer og komitéer og til regionale institutioner i henhold til deres traktatmæssige forpligtelser, og, hvor det måtte være nødvendigt, udtrykke sin mening om emnet med behørig respekt for deres uafhængighed;

(e) Samarbejde med de Forenede Nationer og alle andre organisationer inden for de Forenede Nationer, de regionale institutioner og de nationale institutioner i andre lande, som er kompetente inden for området for fremme og beskyttelse af menneskerettighederne;

(f) Bistå ved formuleringen af programmer for undervisning og forskning i menneskerettighederne og deltage i gennemførelsen heraf i skoler, på universiteter og i faglig sammenhæng;

(g) Skaffe offentlig omtale af menneskerettighederne og bestræbelser på at bekæmpe alle former for diskrimination, særligt racediskrimination, ved

especially through information and education and by making use of all press organs.

B. Composition and guarantees of independence and pluralism

1. The composition of the national institution and the appointment of its members, whether by means of an election or otherwise, shall be established in accordance with a procedure which affords all necessary guarantees to ensure the pluralist representation of the social forces (of civilian society) involved in the promotion and protection of human rights, particularly by powers which will enable effective cooperation to be established with, or through the presence of, representatives of:

(a) Non-governmental organizations responsible for human rights and efforts to combat racial discrimination, trade unions, concerned social and professional organizations, for example, associations of lawyers, doctors, journalists and eminent scientists;

(b) Trends in philosophical or religious thought;

(c) Universities and qualified experts;

(d) Parliament;

(e) Government departments (if these are included, their representatives should participate in the deliberations only in an advisory capacity).

2. The national institution shall have an infrastructure which is suited to the smooth conduct of its activities, in particular adequate funding. The purpose of this funding should be to enable it to have its own staff and premises, in order to be independent of the Government and not be subject to financial control which might affect its independence.

at øge borgernes bevidsthed på området, særligt via oplysning og uddannelse samt ved at anvende alle medier.

B. Sammensætning og garanti for uafhængighed og pluralisme

1. Sammensætningen af den nationale institution og udnævnelse af dens medlemmer, hvad enten det sker ved valg eller på anden vis, skal fastlægges i overensstemmelse med en procedure, som sikrer alle nødvendige garantier med henblik på at sikre en pluralistisk repræsentation af alle samfundskræfter (i det civile samfund), som er involveret i menneskerettighedernes fremme og beskyttelse, særligt via beføjelser, som gør det muligt at etablere et effektivt samarbejde med, eller via tilstedeværelsen af, repræsentanter for:

(a) Ikke-statslige organisationer med ansvar for menneskerettighederne og indsatsen for at bekæmpe racediskrimination, fagforeninger, implicerede sociale og faglige organisationer, for eksempel, foreninger for advokater, læger, journalister og fremtrædende videnskabsmænd;

(b) Tendenser inden for filosofisk eller religiøs tænkning;

(c) Universiteter og kvalificerede eksperter;

(d) Parlamentet;

(e) Ministerier (hvis disse er med, bør deres repræsentanter kun deltage i drøftelserne som rådgivere).

2. Den nationale institution skal have en infrastruktur, der er egnet til, at den gnidningsløst kan udføre sine aktiviteter, særligt tilstrækkelige midler. Formålet med disse midler er, at institutionen har mulighed for at have sine egne medarbejdere og lokaler, således at den er uafhængig af regeringen og ikke er underlagt nogen økonomisk kontrol, der kan have indflydelse på dens uafhængighed.

3. In order to ensure a stable mandate for the members of the national institution, without which there can be no real independence, their appointment shall be effected by an official act which shall establish the specific duration of the mandate. This mandate may be renewable, provided that the pluralism of the institution's membership is ensured.

C. Methods of operation

1. Within the framework of its operation, the national institution shall:

(a) Freely consider any questions falling within its competence, whether they are submitted by the Government or taken up by it without referral to a higher authority, on the proposal of its members or of any petitioner;

(b) Hear any person and obtain any information and any documents necessary for assessing situations falling within its competence;

(c) Address public opinion directly or through any press organ, particularly in order to publicize its opinions and recommendations;

(d) Meet on a regular basis and whenever necessary in the presence of all its members after they have been duly convened;

(e) Establish working groups from among its members as necessary, and set up local or regional sections to assist it in discharging its functions;

(f) Maintain consultation with the other bodies, whether jurisdictional or otherwise, responsible for the promotion and protection of human rights (in particular ombudsmen, mediators and similar institutions);

(g) In view of the fundamental role played by the non-governmental organizations in expanding the

3. For at sikre et stabilt mandat for den nationale institutions medlemmer, uden hvilket en reel uafhængighed ikke kan eksistere, skal deres udnævnelse effektueres via en forvaltningsakt, som skal fastsætte mandatets specifikke løbetid. Et sådant mandat kan forlænges, såfremt der sikres pluralisme i institutionens sammensætning.

C. Arbejdsformer

1. Inden for dens arbejdsrammer skal den nationale institution:

(a) Frit behandle alle de spørgsmål, der falder inden for dens kompetenceområde, hvad enten de er forelagt den af regeringen, eller institutionen selv har taget spørgsmålet op uden forelæggelse for en højere myndighed, på indstilling fra dens medlemmer eller fra en rekvirent;

(b) Høre alle personer og skaffe alle oplysninger og alle dokumenter, der er nødvendige for at bedømme forhold, der falder inden for dens kompetenceområde;

(c) Henvende sig til offentligheden direkte eller via pressen, særligt med henblik på at offentliggøre dens meninger og anbefalinger;

(d) Mødes regelmæssigt og efter behov under tilstedeværelse af alle dens medlemmer, efter at disse er blevet behørigt indkaldt;

(e) Nedsætte arbejdsgrupper blandt dens medlemmer efter behov samt etablere lokale eller regionale afdelinger til at bistå i udførelsen af dens funktioner;

(f) Holde samråd med andre instanser, der som myndighed eller på anden måde har ansvar for menneskerettighedernes fremme og beskyttelse (særligt ombudsmænd, mæglere og lignende institutioner);

(g) I lyset af den væsentlige rolle, som de ikke-statslige organisationer spiller i udbredelsen af de

work of the national institutions, develop relations with the non-governmental organizations devoted to promoting and protecting human rights, to economic and social development, to combating racism, to protecting particularly vulnerable groups (especially children, migrant workers, refugees, physically and mentally disabled persons) or to specialized areas.

D. Additional principles concerning the status of commissions with quasi-jurisdictional competence

1. A national institution may be authorized to hear and consider complaints and petitions concerning individual situations. Cases may be brought before it by individuals, their representatives, third parties, non-governmental organizations, associations of trade unions or any other representative organizations. In such circumstances, and without prejudice to the principles stated above concerning the other powers of the commissions, the functions entrusted to them may be based on the following principles:

- (a) Seeking an amicable settlement through conciliation or, within the limits prescribed by the law, through binding decisions or, where necessary, on the basis of confidentiality;
- (b) Informing the party who filed the petition of his rights, in particular the remedies available to him, and promoting his access to them;
- (c) Hearing any complaints or petitions or transmitting them to any other competent authority within the limits prescribed by the law;
- (d) Making recommendations to the competent authorities, especially by proposing amendments or reforms of the laws, regulations and administrative practices, especially if they have created the difficulties encountered by the persons filing the petitions in order to assert their rights.

nationale institutioners arbejde, knytte forbindelse med de ikke-statslige organisationer, der er engageret i menneskerettighedernes fremme og beskyttelse, økonomisk og social udvikling, bekæmpelse af racisme, beskyttelse af særligt sårbare grupper (særligt børn, indvandret arbejdskraft, flygtninge, fysisk og mentalt handicappede personer) eller specialiserede områder.

D. Tillægsprincipper vedrørende status for kommissioner med myndighedslignende beføjelser

1. En national institution kan være bemyndiget til at høre og behandle klager og anmodninger vedrørende individuelle sager. Den kan få forelagt sager af privatpersoner, deres repræsentanter, tredjemænd, ikke-statslige organisationer, sammenslutninger af fagforeninger eller andre repræsentative organisationer. I sådanne tilfælde og uden præjudice for de ovennævnte principper vedrørende kommissionernes andre beføjelser, kan de funktioner, de er betroet, være baseret på de følgende principper:

- (a) Søgning af en mindelig løsning via mægling eller, inden for lovens rammer, via bindende afgørelser eller, hvor det er nødvendigt, på grundlag af fortrolighed;
- (b) Oplysning af den part, som har indgivet anmodningen, om hans rettigheder, særligt de retsmidler, han har til rådighed, samt lette hans adgang til disse;
- (c) Høring af klager eller anmodninger eller videre-sendelse af dem til en anden kompetent myndighed inden for de af loven foreskrevne begrænsninger;
- (d) Komme med anbefalinger til de kompetente myndigheder, særligt ved at foreslå ændringer eller reformer af love, regler eller administrativ praksis, specielt hvis de har forårsaget de vanskeligheder, som de personer, der har indgivet anmodningerne, har mødt, med henblik på at forsvare deres rettigheder.